

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zemědělská fakulta
Katedra řízení

Studijní program: M4101 Zemědělské inženýrství
Studijní obor: Provozně podnikatelský

***Regionální rozvoj a plošná ochrana souborů lidové
architektury v obcích okresu České Budějovice I. část***

Vedoucí diplomové práce:
doc. RNDr. Jiří Vaníček, Csc.

Autor:
Ilona Douchová

České Budějovice

2007

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Regionální rozvoj a plošná ochrana souborů lidové architektury v obcích okresu České Budějovice I. část“ vypracovala samostatně na základě vlastních zjištění a materiálů, které uvádím v seznamu literatury.

V Českých Budějovicích, 25. dubna 2007

.....

Poděkování:

Děkuji vedoucímu své diplomové práce, panu doc. RNDr. Jiřímu Vaníčkovi, Csc., za vedení, odbornou pomoc a cenné rady při zpracování této diplomové práce.

Dále děkuji starostům vesnických památkových rezervací a zón v okrese České Budějovice, představiteli Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích a obyvatelům vesnických památkových rezervací a zón v okrese České Budějovice za poskytnuté materiály, cenné rady a ochotu.

OBSAH:

1 ÚVOD	6
2 LITERÁRNÍ PŘEHLED	7
2.1 Problematika regionálního rozvoje	7
2.2 Regionální politika	8
2.2.1 Motivy existence regionální politiky	8
2.3 Problematika venkova	9
2.4 Historie ochrany památek lidové architektury	11
2.5 Lidové stavby a venkovská sídla	12
2.5.1 Vývoj vesnického osídlení	14
2.5.2 Vývoj vesnické zástavby	16
2.6 Vesnické památkové rezervace a zóny	16
2.7 Výběr a další problémy vesnických památkových rezervací	17
2.8 Ochrana památek lidového stavitelství a vesnických sídel dnes	19
2.8.1 Proč památky lidového stavitelství chráníme	19
2.8.2 Jak památky lidového stavitelství chráníme	20
2.8.3 Organizační struktura státní památkové péče	20
2.8.4 Základní právní normy upravující péči o památky lidového stavitelství	21
2.8.5 Finanční prostředky na údržbu a regeneraci památek lidového stavitelství	22
2.8.6 Scénář hlavních zásad regenerace památek lidového vesnického stavitelství	24
3 METODIKA PRÁCE	26
3.1 Definování problému a cílů výzkumu	26
3.2 Cíl výzkumu	27
3.2.1 Dílčí cíle	27
3.3 Popis výzkumného vzorku	27
3.4 Popis použitých metod a technik	28
3.5 Způsob zpracování získaného materiálu	28
4 EXPERIMENTÁLNÍ ČÁST PRÁCE	29
4.1 Charakteristika vybraných vesnických památkových rezervací a zón v okrese České Budějovice I. část	29
4.2 Výsledky sociologických šetření	39
5 ANALÝZA VÝSLEDKŮ A NÁVRHY ŘEŠENÍ	53
5.1 Analýza (SWOT) výsledků	53
5.2 Návrhy řešení	54
6 SOUHRN A ZÁVĚRY	56
7 SUMMARY	60
8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	61

1 ÚVOD

Součástí historického kulturního dědictví každého národa je i vesnická lidová stavební tvorba, která zahrnuje především obytné a hospodářské stavby, dále provozní a technické objekty, malé kostelíky, kaple, zvonice a veškerou drobnou sakrální architekturu. Vesnická sídla se vyznačují velkou rozmanitostí. Mají specifickou půdorysnou skladbu a strukturu zástavby i umístění v krajině, některá z nich si dosud podržela svoji neopakovatelnou atmosféru.

Obecně lze lidové stavitelství zhruba definovat jako souhrn stavební tvorby vytvořené lidovými staviteli ve vztahu k místním geografickým, hospodářským, sociálně kulturním a etnickým vlivům.

Úzká spjatost zemědělské výroby s přírodou a jejím rytmem, uzavřenost a konzervativnost vesnické společnosti daná tělesným poutem k půdě jsou příčinou pomalého pronikání sociálních změn i technického rozvoje do tohoto prostředí. Proto se také stavební tvorba venkova stává spolu s některými dalšími projevy lidové kultury nositelkou dávných tradic, které konzervují a uchovávají určité konstrukční postupy a výtvarné projevy v jiném prostředí již nenávratně zaniklé.

Prakticky denně jsme konfrontováni s bezohledným přístupem k přírodě a krajině, s neúctou k materiálnímu dědictví zanechaného nám našimi předky. O to více vyvstává potřeba chránit a zachovat vše dobré a schopné dalšího života, co nám ještě zůstalo. Toho lze docílit především odpovědnějším přístupem k hospodaření a využívání krajiny s uvážlivým, ohleduplným postojem k rozvoji venkova a péči o jeho kulturní hodnoty při zachování jeho specifičnosti a identity.

Obsah práce bude zaměřen především na to, do jaké míry ovlivňuje rozvoj venkovského prostoru památková ochrana souboru lidové architektury ve vesnických památkových rezervacích a vesnických památkových zónách.

Hlavním smyslem této práce bude ověřit si výsledky památkové ochrany a postoje občanů, orgánů samosprávy i státní správy k této problematice a její důsledky pro rozvoj vybraných sídel.

2 LITERÁRNÍ PŘEHLED

2.1 Problematika regionálního rozvoje

Problematika regionálního rozvoje a regionální politiky se od druhé poloviny 90. let 20. století začíná postupně dostávat do popředí zájmu politiků i odborníků různých profesí také v České republice. Zatímco ve státech západní Evropy i v některých státech východní Evropy (zejména v Polsku a Maďarsku) má regionální výzkum i regionální politika značnou tradici, v naší zemi jsou možnosti navázat na dřívější výsledky regionálního výzkumu a na zkušenosti s regionální politikou poměrně omezené. Podstatným důvodem pro okrajové postavení regionální politiky i pro malý zájem o výsledky regionálního výzkumu byla především mimořádně nízká míra nezaměstnanosti v ČR v tomto období, neboť právě míra nezaměstnanosti je považována za jeden z nejvýznamnějších indikátorů regionálních problémů.

Je jistým paradoxem, že při svém vzniku v roce 1918 trpělo tehdejší Československo extrémními regionálními rozdíly, neboť vykazovalo mimořádně výrazný západovýchodní gradient socioekonomické vyspělosti. Zatímco západní části Československa byly tvořeny vysoce rozvinutými Čechami, koncentrujícími značnou část hospodářského potenciálu celého Rakouska-Uherska, a poměrně vyspělou Moravou, východní část tehdejšího státu tvořilo sociálně i ekonomicky slabé Slovensko a také Podkarpatská Rus, která patřila k nejzaostalejším regionům celé tehdejší Evropy a která trpěla nejen vysokou mírou nezaměstnanosti, ale i negramotnosti (míra negramotnosti činila v roce 1921 na Podkarpatské Rusi 50,2 % oproti 2,4 % v Čechách, 3,1 % na Moravě, 3,7 % ve Slezsku a 15,0 % na Slovensku). Naopak na přelomu 80. a 90. let 20. století patřilo Československo ke státům s nejmenšími meziregionálními rozdíly v Evropě.

Problémem tohoto, do značné míry ojedinělého vývoje, byla skutečnost, že snížení meziregionálních rozdílů proběhlo především v období centrálně plánované ekonomiky za cenu výrazného zaostání do té doby vysoce vyspělých českých regionů. Nezanedbatelnou měrou ke snížení rozdílů přispěla pochopitelně i ztráta Podkarpatské Rusi a zásadní změna geopolitické situace po druhé světové válce. Ačkoliv tehdy Československo vykázalo za dobu své existence obdivuhodnou míru snižování regionálních rozdílů, bylo počátkem 90. let obtížné v této oblasti navazovat na dosavadní praxi, protože zkušenosti s řešením regionálních problémů z předchozích desetiletí byly jen velmi obtížně aplikovatelné do nových podmínek, a to především v důsledku principiální proměny společenského a

ekonomického systému. Od druhé poloviny 90. let se však v České republice naléhavost studia regionálních problémů a nutnosti jejich řešení výrazně zvyšuje, a to jak z vnitřních, tak i z vnějších příčin.

Z vnitřních příčin, které stimulují zájem o regionální problematiku, uvedme především rychlý až dramatický nárůst nezaměstnanosti (zejména od roku 1997 do poloviny roku 1999) doprovázený velmi výrazným růstem rozdílů v míře nezaměstnanosti mezi regiony. Zájem o výsledky regionálního výzkumu také vyplývá z nemalé poptávky ze strany různých subjektů regionálního rozvoje (zejména města a obce, mikroregiony, kraje, regiony soudržnosti) po zpracování strategií lokálního nebo regionálního rozvoje, které jsou pořizovány z důvodu potřeby koordinace rozvoje příslušného územního celku, avšak také proto, že zpracování těchto dokumentů je základní podmínkou pro získání prostředků na realizaci investičních projektů z různých zdrojů či fondů.

Z vnějších faktorů podporujících zájem o regionální problematiku se jedná o vstup ČR do EU, kde je regionálnímu výzkumu i regionální politice věnována značná a systematická pozornost. Evropská unie vyvíjí zřetelný tlak i na vytvoření moderní a efektivní regionální politiky jak v kandidátských, tak i v členských zemích.

Základem pro koncipování adekvátní regionální politiky i pro přípravu lokálních a regionálních strategií je znalost současných teorií regionálního rozvoje. Tyto teorie představují více či méně ucelený systém hodnocení základních faktorů, subjektů, příčin, souvislostí a mechanismů regionálního rozvoje (Blažek, J., Uhlíř, D., 2002).

2.2 Regionální politika

Regionální politika je součástí státní politiky, ovlivňující rozmístění hlavních ekonomických zdrojů a aktivit na celém území státu nebo na jeho části. Regionální politika zahrnuje opatření napomáhající jak růstu stupně ekonomické aktivity v území, kde je vysoká nezaměstnanost a malá naděje na přirozený ekonomický růst, tak na druhé straně opatření sloužící kontrole ekonomických aktivit v území s nadměrným růstem.

2.2.1 Motivy existence regionální politiky

a) Ekonomické motivy

Jde o plné využití všech faktorů, zejména však pracovních sil. Nedostatečné využití pracovních zdrojů znamená snížení hrubého domácího produktu státu. Zatímco ve svých počátcích se regionální politika snažila řešit nezaměstnanost přesunem pracovních sil

z regionu s vysokou nezaměstnaností, v současné době převládá opačná strategie: motivace pohybu práce za pracovníky. Nízká úroveň určitých regionů představuje omezení tržních možností silnějších regionů a tím i pokles ekonomického růstu státu.

b) Sociální motivy

Původně byla regionální politika motivována převážně sociálními důvody. Až od konce padesátých let nabyla na významu ekonomická hlediska. Avšak sociální důvody mají stále své místo:

- důvody plné zaměstnanosti
- regionální rozdělení příjmů
- úvaha o obecném blahu (spravedlivé rozdělení příjmů, rozdíly v kultuře, zvycích, respektování kulturních a jazykových odlišností)

c) Politické motivy

Tyto důvody nelze oddělit od jiných důvodů. Důsledkem jsou odlišné volební výsledky, ale zejména nepřátelský postoj vůči státní politice v předemětných regionech.

d) Ekologické motivy

Životní prostředí, jako jedno z významných motivů regionální politiky, bylo ve větší míře zdůrazňováno od 70. let. Regionální politika se netýká jen méně rozvinutých regionů, ale rovněž zájmu lidí žijících ve stále více přelidněných aglomeracích. Tlak na zastavěné obytné plochy, nedostatky v technické struktuře, znečištění ovzduší a vody znamená, že ve vědomí těch, kteří v tzv. prosperujících oblastech žijí, existuje silný důvod k uzavření tzv. geografických trhlin, kdy lidé ve svých názorech preferují život v ekologicky čistším prostředí venkova a malých měst (Vaníček, J., Hrabánková, M., 2004).

2.3 Problematika venkova

Problematika venkova a zejména vesnice je v současné době stále ještě zastřena preferovanou problematikou městských sídel. Venkovská sídla se svým okolím stávají předmětem zájmu pouze v případech, kdy městské osídlení expanduje do příměstské krajiny. V městských sídlech je dnes soustředěna většina obyvatel státu. Na další růst obyvatel v městských sídlech má kromě přirozeného přírůstku vliv i pokračující příliv mladých lidí z vesnic, kteří do měst odcházejí za lepšími pracovními příležitostmi buď

natrvalo, a nebo krátkodobě, ale i když zůstávají bydlet na venkově, přestávají být srostlí s podstatou venkova – s půdou, s přírodními podmínkami.

Populační situace v České republice se nevyvíjí příznivě. Nedostatek pracovních příležitostí na venkově znamená další oslabení fenoménu venkova vůbec. Odchod mladých lidí vede k dalšímu stárnutí venkovské populace, a tím i k její menší akceschopnosti. Na vesnicích zůstává chudší, zestárlé, a proto méně aktivní obyvatelstvo. Takové vesnice zatím nemají prostředky, aby mohly svým obyvatelům zajistit dopravní spojení za základními potřebami (lékař, škola, zaměstnání, kultura, apod.), které nemohou být v místě zajištěny. Zejména obce s méně než 1200 obyvateli, které se po roce 1989 osamostatnily, se dostávají do existenčních problémů. Pokud jsme přesvědčeni, že venkov byl a měl by zůstat i nadále protiváhou k městu, bude třeba pro obnovení rovnováhy ještě mnoho vykonat.

Z vesnic mizí tradiční funkce, hospodářské budovy zemědělských usedlostí nejsou využívány, chátrají a rozpadají se. Naproti tomu obytná stavení jsou radikálně přestavována. Chceme-li rehabilitovat a rozvíjet vesnická sídla, je třeba hledat možnosti i v novém funkčním využití objektů a území, ale tak, aby zůstaly zachovány památkové hodnoty a historický charakter staveb, jednotlivých prostorů a jejich prostředí, dochovaná sídelní struktura a panoramata včetně dominant. Na řešení těchto požadavků se podílí významnou měrou územní plánování, jehož úkolem je stanovit komplexní podmínky pro funkční a prostorovou regulaci v dotčeném území.

Památkové rezervace a památkové zóny s dochovanými soubory lidové architektury se nalézají v obcích nebo jejich částech, pro které často není územní plán zpracován. Některé obce si nechávají územněplánovací dokumentaci zpracovat, zejména proto, aby se mohly zapojit do Programu obnovy vesnice, ve kterém existence územního plánu nebo urbanistická studie jsou jednou z podmínek pro získání dotace. Územní plán však může být skutečným účinným nástrojem při hledání vhodného využití jednotlivých objektů i v koordinaci a regulaci stavební činnosti, při řešení rozsahu nutných asanačních, rekonstrukčních nebo rekultivačních úprav v území včetně umístění novostaveb.

Pro památkové rezervace a památkové zóny vesnického typu přichází v úvahu pořízení územního plánu sídelního útvaru nebo územního plánu zóny. V případě malých sídel lze koncept územního plánu vhodně nahradit urbanistickou studií. Území, která jsou prohlášena za památkové rezervace a památkové zóny, vyžadují podrobnější zpracování územněplánovacích podkladů. Jako nejvhodnější forma se jeví zpracování plánů ochrany a zhodnocení území.

Při přípravě územněplánovací dokumentace v sídlech s památkově chráněným územím se často jedná o prohloubení výsledků dříve provedených stavebně-historických průzkumů, nejen ve smyslu upřesnění předmětu ochrany, ale i doporučení postupu – nástroje k naplnění cíle regenerace. Pokud toto prohloubení vznikne již v úrovni práce na územním plánu, je možné včas sledovat urbanistickou problematiku ochrany památkových hodnot a uplatnit pohled i na ochranu jejich historického prostředí jako celku.

Nástrojem regenerace v rovině plánu ochrany je klasifikace objektů a ploch podle míry jejich památkové ochrany, na jejímž základě se následně navrhují typy stavebních intervencí. Pro plochy značně devastované nebo v minulosti nevhodně přestavěné je nástrojem nápravy stanovení regulačních podmínek pro novou výstavbu a transformaci (Bureš, P., Škabrada, J., Šnajdrová, H., 1996).

2.4 Historie ochrany památek lidové architektury

Zájem o studium lidové architektury a počátky snah o její ochranu se v českých zemích datují od druhé poloviny 19. století, kdy zároveň začíná vědecký výzkum lidových staveb. Bádání ovlivňovala zejména romantická idealizace venkova a sentiment, což ve svých důsledcích vedlo hlavně k zájmu o výtvarně a esteticky nejvýraznější prvky lidové architektury.

Se vznikem Československé republiky po skončení 1. Světové války v roce 1918 se ještě více zrychluje postup přeměny venkova a jeho stavebního fondu. K tomu přispívá i státem uskutečňovaná pozemková reforma a stále širší využívání techniky v zemědělství.

Zájem o lidovou kulturu, a tedy i stavby a jejich ochranu po vlně opojení z čerstvě nabyté samostatnosti, doprovázené vlastenectvím a zájmem o vše národní a lidové, rychle opadá. Oficiální uměleckohistorické názory navíc interpretují památky lidové architektury jako pouhé kopie tzv. vysokého umění, přizpůsobené rustikálnímu prostředí. Jistého uznání došly pouze výtvarně a umělecky nejhodnotnější projevy lidového stavitelství.

Valná většina představ a návrhů na zřízení muzeí v přírodě i vesnických rezervací zůstává ale v meziválečném období neuskutečněna.

V poválečných letech prošlo dramatickými změnami pohraničí Čech i Moravy. Jedním z důsledků skončené války byl hromadný a téměř úplný odsun německého obyvatelstva v období let 1945-1946 z tzv. Sudet. Na základě státem organizované akce přicházejí do těchto oblastí novoosídlenci, kteří postrádají hlubší vztah a citové vazby ke svým novým domovům a navíc si s sebou přinášejí odlišné prvky své kultury.

Zlomovým historickým předělem pro celou naši společnost se stává rok 1948, kterým byla zahájena zásadní přeměna politického i ekonomického systému. Všechny atributy nového režimu se díky centrálnímu řízení společnosti a administrativně-direktivnímu způsobu rozhodování nesmazatelně a neblaze vepsaly do života a tvářnosti venkova. Osudným bylo zejména rozhodnutí z počátku padesátých let o kolektivizaci, radikálním násilným a velmi rychlým přechodu od individuálního hospodaření ke kolektivnímu, které bylo příčinou zániku mnoha lidových staveb, jež postupně ztratily své funkce, a které přineslo i změnu vzhledu zemědělské krajiny vůbec.

V roce 1958 byl vydán zákon č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách, který byl s ohledem na dobu svého vzniku poměrně zdařilý a progresivní. Zákon vymezil pojmy památková rezervace a památkové ochranné pásmo, čímž legislativně umožnil vznik případných rezervací lidové architektury. Zákon také nově strukturoval organizaci státní památkové péče. Ústřední metodickou a poradní organizací ministerstva školství a kultury se stal Státní ústav památkové péče a ochrany přírody, ve kterém v roce 1961 vznikl referát pro lidovou architekturu. Po reorganizaci územně právního členění státu v roce 1960 byla vytvořena Krajská střediska státní památkové péče a ochrany přírody (dnes památkové ústavy).

Změny naší společnosti v době po roce 1989 přinášejí určitá pozitiva v přístupu státu k památkám lidového stavitelství i památkovému dědictví obecně. Velmi důležitým a významným krokem bylo vyhlášení šedesáti památkových rezervací lidové architektury vládou České republiky v květnu roku 1995 a sto třiceti osmi památkových zón lidové architektury Ministerstvem kultury v září roku 1995. Tyto nové památkově chráněné celky reprezentují nejen typologickou bohatost lidového stavitelství u nás, ale dokumentují i variabilitu půdorysné struktury sídel, různost použitého stavebního materiálu a druhovou pestrost obytných, hospodářských a technických lidových staveb (Bureš, P., Škabrada, J., Šnajdrová, H., 1996).

2.5 Lidové stavby a venkovská sídla

Lidovou stavbou rozumíme produkt lidového stavitelství, výsledek stavební činnosti lidových stavitelů, kterými na vesnicích byli původně sami hospodáři či mnohdy nevyučení tesaři, kameníci a zedníci. Ti stavěli svá obydlí i ostatní hospodářské objekty. Zpravidla budovali stavbu z místních materiálů tak, aby vyhovovala jejich životním potřebám a požadavkům, a vycházeli při tom ze vžitých místních stavebních tradic. Mluvíme-li o lidové

architektuře, pak jejím charakteristickým znakem kromě účelnosti je i výtvarný, estetický záměr.

Lidovou stavbou je tedy každý objekt vzniklý takovouto činností, ať to jsou stavby obytné, nebo ty, které výstavbu doplňovaly a bez nichž by život na vesnici nebyl často možný (Hájek, V. a kolektiv, 2001).

Vesnice i každá usedlost byly vždy citlivě usazeny v krajině, takříkajíc s ní žily. Sám zvláštní charakter zemědělské výroby, vyžadující nepřetržité usilovné přetváření a využívání přírody v závislosti na daných geografických a klimatických podmínkách, předurčoval umístění, velikost, skladbu a funkce vesnického sídla i každé usedlosti. Jako stavebního materiálu užíval venkovský člověk všech zdrojů, které mu poskytovala různorodá místní příroda - bylo to pochopitelně hlavně dobře opracované dřevo, v bezlesých oblastech pak kámen a hlína. Také při výzdobě a zkrášlování svého obydlí se vesničané nechali často a rádi inspirovat přírodními motivy nebo z nich v ornamentální tvorbě vycházeli. Venkovský člověk byl zkrátka po celý svůj život s přírodou neustále v těsném kontaktu, nezbytně ji potřeboval k obživě a životu, proto s ní někdy musel tvrdě bojovat a jindy mu zase sloužila, ale respektoval ji a cítil před ní pokoru. Byl to člověk - tvůrce, který zformoval obraz krajiny a dal jí dnešní vzhled. Každý jedinec zde zanechal svou nesmazatelnou stopu, ať už malou a nepatrnou nebo hlubokou a výraznou. Tyto stopy, toto naše jemné duchovní či hmotné pouto s minulostí i budoucností nelze našťastí nikdy úplně zpřetrhat, ale můžeme ho vlastním egoismem, nezájmem a nepochopením oslabit a porušit.

Mezi nejvýraznější a nejnápadnější hmotné doklady vývoje lidské civilizace patří nepochybně stavby - obytné, kultovní, technické a jiné. Vesnická lidová stavební tvorba je velmi pestrá. Zahrnuje jednotlivé zemědělské usedlosti tvořené nestejným počtem obytných a hospodářských budov, dále samostatné technické, provozní a společenské stavby (mlýny, kovárny, hamry, olejny, sušárny ovoce, sýpky, hospody, školy aj.) i drobnou sakrální architekturu (kaple, zvonice, boží muka, kříže sochy světců aj.).

Obecně můžeme pojem lidové stavitelství vymezit jako souhrn stavební tvorby, vytvořené vesnickými nebo z vesnického prostředí vzešlými neprofesionálními i profesionálními staviteli a řemeslníky, vzniklý za spolupůsobení geografických, sociálně, administrativně právních, kulturních a etnických vlivů a odpovídající potřebám, názorům a tradicím vesnické společnosti.

Stavební fond dnešních vesnic tvoří, kromě zpravidla nevzhledných novostaveb vzniklých po 2. světové válce, ještě i kupodivu dosti zachovalá původní architektura (její územní rozložení je však nerovnoměrné a často je ve špatném stavebně technickém stavu)

a pak poměrně kvalitní zděná zástavba z 1. poloviny 20. století, navazující v řadě případů na starší tradice lidového stavitelství.

Všechny projevy lidové stavební kultury obsahují informace prozrazující nám ledačos o jejich vzniku a vývoji, o životě, práci, myšlení a potřebách zdejších obyvatel. Je třeba se jen pozorně dívat, porozumět a pochopit.

2.5.1 Vývoj vesnického osídlení

Dnešní architektonická podoba vesnických sídel je výslednicí tisíciletého vývoje ovlivňovaného geografickými, sociálně ekonomickými, kulturně historickými, administrativně právními a etnickými faktory. O vzhledu nejstarších osad vznikajících v raně středověkém období máme jen mlhavé představy z nečetných archeologických nálezů. Slovanské obyvatelstvo přicházející na území našeho státu se postupně od 6. století rozšířilo do všech starých sídelních oblastí podél toků velkých řek a v nížinách. Během 11.-12. století pokračovalo dosídlování úrodných níže položených území tzv. vnitřní kolonizací. Tyto předrománské a románské vesnice byly většinou nevelké a s nepravidelným hromadným půdorysem. Jejich obyvatelé žili zpočátku v zahloubených zemnicích nebo polozemnicích kúlové konstrukce s vyplétanými stěnami omazanými hlínou, které byly však postupně vytlačovány roubenými stavbami.

Důležitý přelom nastává v průběhu 13. a 14. století. Díky pronikavým hospodářským změnám a technickému pokroku (přechod od střídavého k výkonnějšímu trojpolnímu systému v rostlinné výrobě, rozšíření dokonalejšího zemědělského nářadí, kvalitnějšímu hnojení atd.) dochází k rychlému populačnímu růstu a zvyšující se potřebě nové zemědělské půdy. Na základě nových právních vztahů (emfyteutické právo - forma dědičného nájmu půdy) jsou plánovitě budovány nové vesnice pravidelného půdorysu jednak na starém sídelním území a jednak v dosud nedotčených výše položených zalesněných oblastech. Do zcela neobydleného pásma pohraničních hvozdu sahajícího někdy i hlouběji do vnitrozemí jsou z rozhodnutí českých panovníků povoláváni němečtí kolonisté z přilehlých krajů za hranicí našeho státu (tzv. vnější nebo velká kolonizace). Důležitým předpokladem pro vznik sídla byla existence vody. Nově zakládáné vesnice v příznivějším terénu mají pravidelný návesní nebo silniční půdorys, zatímco v hornatých a lesnatých oblastech zejména v pohraničí vznikají rozvolněnější údolní lánové řadové vsi nebo lesní lánové návesní vsi. Plánovitému založení odpovídá i plužina, která zpravidla navazuje vzadu na usedlosti a v pruhu se táhne až na okraj katastru. Obdobným způsobem byla tehdy přeměněna i starší

sídla. Takto vytvořená sídelní síť i půdorysná schémata vesnic zůstala v zásadě zachována dodnes.

V průběhu následujících století docházelo díky růstu obyvatel a sociální diferenciaci již pouze k zahušťování a rozšiřování zástavby v méně výhodných polohách obce - na návsi, v prolukách, podél komunikací a v okrajových shlucích. Zbývající vnitrozemské i pohraniční nepřístupné oblasti jsou dosídlovány během 16.-18. století nepravidelnými rozptýlenými dvorcovými osadami, jejichž existence často souvisí s rozvojem průmyslového podnikání šlechty (hornictví, sklenářství, dřevařství atd.).

Specifickým útvarem centrálních typů středověkých kolonizačních vesnických založení (vsi návěsí, návěsí silnicovky, lesní návěsí lánové vesnice) byla náves, větší či menší veřejné prostranství okrouhlého, čtvercového, obdélného, trojúhelníkového, lichoběžníkového nebo jinak nepravidelného půdorysu uprostřed vesnice. Po obvodu návsi byly seřazeny většinou štítově orientované usedlosti s vjezdy do dvorů. Náves hrála významnou roli v hospodářském i společenském životě obce, sbíhaly se tam všechny cesty, odehrávaly se na ní veškeré důležité události, slavnosti a sloužila ke vzájemné komunikaci obyvatel. Původně na návsi stával pouze kostel se hřbitovem a zvonící obklopený stromy, nebo kaple a některé drobnější sakrální stavby, popřípadě ještě studna, pumpa a menší rybníčky. Jinak byla náves holá a nepřilíš upravená, pohyboval se zde volně i dobytek a zejména drůbež. Teprve od 18. století se plocha návsi postupně stále více zaplňuje veřejnými a provozními stavbami (např. kovárny, hospody, školy, hasičské zbrojnice apod.) a vzhledem k nedostatku jiného místa i malými usedlostmi sociálně slabších obyvatel vesnice. Během 19. a počátkem 20. století získávají návsi estetičtější podobu, jsou na nich vysazovány stromy i jiná zeleň, upravují se cesty a vodní toky i plochy. Výrazně negativní zásah do vzhledu mnoha návsi přinesla 2. polovina 20. století budováním vesnickému prostředí materiálově, architektonicky i měřítky zcela cizích nevzhledných mohutných objektů kulturních domů, nákupních středisek, restauračních zařízení a jiných funkčně i hmotově předimenzovaných staveb.

Charakteristický vzhled kulturní krajiny byl však výrazně změněn a porušen bezohlednými administrativními zásahy vnucenými venkovu - kolektivizací a přechodem na zemědělskou velkovýrobu, které byly vyvolány politickými a ekonomickými změnami po r. 1948. Nedošlo samozřejmě pouze k újmě estetické, ale byla často ve značné míře porušena ekologická rovnováha rozsáhlých území, která se vytvářela dlouhá staletí. Tyto nedomyšlené kroky, uplatňované ve stylu známého hesla „Poručíme větru dešti“, se musíme pokusit napravit.

2.5.2 Vývoj vesnické zástavby

Také na vývoji vesnických staveb působily již zmíněné obecnější vlivy. Důležitou úlohu měly zejména přírodní podmínky.

České země však byly a jsou také jakousi křižovatkou kultur, kde se střetává i prostupuje historicky i kulturně odlišně se formující Evropa západní a východní i severní a jižní. Byly to zejména kultura slovanského etnika, osidlujícího české země, od jihovýchodu na Moravu pronikající prastaré anticko-byzantské vlivy vycházející z Podunají, ze západu mocně působící románsko-gotická kultura a na jihozápad Čech úzce zasahující středomořská kultura italománská.

Působení různých kulturních vlivů a přejímání slohových podnětů vesnickou společností není ale pouhým bezmyšlenkovitým kopírováním. Vždy jde o proces tvůrčí, o svébytný projev individuality lidového stavitele inspirovaného sice slohovou architekturou, vnitřně však vycházejícího při své tvorbě z dávné tradice, jejíž součástí se zpětně stávají nově vzniklá díla. Tímto způsobem pronikají do lidového stavitelství v průběhu 17.-19. století i prvky renesančního, barokního, klasicistního, empírového a nakonec i secesního a neoslohového tvarosloví, vzájemně se kombinují, obohacují lidovou stavební kulturu o nová konstrukční, architektonická a výtvarná řešení i detaily. Tento vývoj vedl v důsledcích, za spolupůsobení dalších faktorů (např. stavební materiál, geografická odlehlost některých krajů, etnické hledisko atd.) ke vzniku charakteristických rysů lidového domu a k odlišení různých domových typů a forem. Ve 2. polovině století 18. a v 19. století se tímto způsobem vytvořila tzv. tradiční vesnice, tak jak ji známe z dodnes dochovaných zbytků lidové architektury (David, P., Soukup, V., 2000).

2.6 Vesnické památkové rezervace a zóny

Památkovou rezervací rozumíme území, jehož charakter určuje soubor stavebních kulturních památek, nedílnou součástí tvoří historické a krajinné prostředí. V tomto souboru mohou být i nemovitosti, které kulturními památkami nejsou, a přesto se na ně vztahuje specifický stavební režim, stanovený pro památkovou rezervaci jako celek. Veškeré zásahy podléhají schvalovacímu řízení příslušných orgánů státní správy a památkové péče.

Památkovou zónou je území s menším podílem kulturních památek, historického prostředí či krajinného celku, který však vykazuje významné kulturní hodnoty. V hranicích těchto chráněných souborů podléhá veškerý stavební fond příslušné ochraně. Ve srovnání s památkovými rezervacemi mají památkové zóny poněkud volnější režim.

Kolem památkových rezervací, zón i jednotlivých kulturních památek jsou navíc vyhlášena ochranná pásma, zabraňující nevhodným úpravám bezprostředního okolí výše uvedených celků (Hájek, V., a kolektiv, 2001).

2.7 Výběr a další problémy vesnických památkových rezervací

Prohlášením první – a zřejmě definitivní skupiny vesnických památkových rezervací se naplnila dlouhodobá snaha památkové péče o to, aby se také nejhodnotnější historické sídelní celky vesnického typu dočkaly zájmu a ochrany, které jim náleží. Kopírovala či doplňovala se tím vlastně snaha, která dosáhla tohoto výsledku již dříve u nejhodnotnějších sídel městského typu, prohlášených postupně (ve dvou skupinách s dosti dlouhou časovou prodlevou) za městské památkové rezervace. Zatímco na tento pojem (i zkratku MPR) si odborníci i veřejnost poměrně rychle zvykli, u vesnických rezervací byla situace z různých důvodů složitější.

Kladem dlouhodobé přípravy vyhlášení vesnických památkových rezervací bylo, že oproti do té doby tradované představě o památkově hodnotné vesnici, která byla založena (zjednodušeně řečeno) na spíše vnějškové atraktivnosti nejkompletněji zachovaných celků s tradičními dřevěnými i mladšími zděnými stavbami, vstoupila „do hry“ postupně i kritéria další. Příčinou byl zřejmě nárůst vědomostí o historické zástavbě vesnic, získávaný uplatňováním průzkumových metod, používaných do té doby právě při stavebně-historických průzkumech v městském prostředí.

Ke kvalitativnímu i kvantitativnímu nárůstu informací o nejhodnotnějších vesnicích došlo od sedmdesátých let uplatňováním průzkumových metod, které se do té doby uplatňovaly zejména při průzkumech městských domů, resp. obecně při průzkumech historických staveb, a to ve specializovaném průzkumovém pracovišti v SÚRPMO (Státní ústav pro rekonstrukci památkových měst a objektů v Praze). Průzkumový ateliér tohoto projektového ústavu ale samozřejmě nemohl zpracovávat do té doby neznámé průzkumy jenom proto, že se to jeho pracovníkům zdálo užitečné – musela tu být objednávka a zajištěné finanční prostředky, tedy osvícený zadavatel neboli investor. Tím byly většinou příslušné regionální památkové ústavy, zejména středisko středočeské a také západočeské. Díky jejich zadáním se začaly množit průzkumy vesnic, které přinášely nový druh informací, neomezených už jenom na průčelí objektů. Ukázalo se například, že zejména v některých oblastech se i na vesnicích v zemědělských usedlostech zachovaly stavby nebo

jejich části mnohem starší, než se dosud pokládalo za možné. U zděných, ale nakonec i u dřevěných staveb jsme si postupně zvykali na to, že mezi nimi existují objekty dokonce ze závěru středověku, tedy z období ještě před třicetiletou válkou, a že si vývoje mnohdy nezadají s domy v historických městech.

Neustálým oddalováním prohlášení vesnických rezervací se sice na jedné straně zkvalitňovalo poznání stavebního fondu v jednotlivých vesnicích, ale současně se také zástavba v těchto vesnicích velmi rychle měnila, a to z památkového hlediska spíše k horšímu, protože – jak známo – poválečné devastace památkového fondu právě v kategorii tzv. lidové architektury patřily k nejrozsáhlejším. Výsledkem bylo, že v okamžiku skutečného prohlášení sice v návrhu byly po zásluze vesnice, které byly dříve v podstatě neznámé, ale současně vesnice, jejichž fond byl už v té době výrazně poznamenán nežádoucími zásahy, a to i demolicemi a úpravami.

Některé, dříve nepochybné lokality se do souboru nakonec prohlášených rezervací nedostaly, protože míra narušení jejich památkové hodnoty už byla příliš velká, a nebo také proto, že se proti statutu památkové rezervace zvedl odpor jejich obyvatel resp. zastupitelstva. Tyto případy byly zvláště smutné, protože byly založeny zejména na nedorozumění, tedy na neschopnosti vzájemného vyjasnění smyslu prohlášení rezervace a rozptýlení obav z omezení budoucí stavební činnosti. Období, kdy byl uzavírán výběr památkových rezervací, se shodou okolností časově krylo s funkčním obdobím zvláště negativně zaměřeného představenstva obce, která se pak brzy vehementně ucházela alespoň o výhody přihlášky do Programu obnovy vesnice.

Jaký vývoj se dá očekávat v prohlášených vesnických rezervacích v nejbližším období? Teoreticky by se měly tyto obce v dohledné době začít pozitivně odlišovat od jiných díky dotovaným úpravám, vedených dobrými úmysly majitelů objektů a konzultovaných či korigovaných pracovníky památkové péče. Dlouholeté zkušenosti z památkové praxe však ukazují, že kvalita výsledku v naprosté většině případů závisí především na kvalitě přání stavebníka, tedy na jeho schopnosti pochopit, co se mu pracovník památkové péče bude snažit vysvětlit. Velice by také prospělo, kdyby lidé v každé chráněné obci mohli snadno získat přehled o celé soustavě těchto sídel – aby věděli, kolik takových obcí je třeba v regionu a které to jsou, a hlavně čím jsou zajímavé, v čem spočívá jejich hodnota a co je cenné právě na jejich obci a třeba právě na jejich domě. Kromě masových sdělovacích prostředků mají v takovýchto osvětových snahách význam především publikace – o rozumném venkovském bydlení, o porozumění historickým stavbám a jejich regeneraci, o chráněných sídlech.

Dá se očekávat, že jakmile se rozšíří povědomí o chráněných vesnicích, vstoupí „do hry“ zatím opomíjený prvek návštěvnického, turistického ruchu. Vesnice budou postupně zvýrazněny na mapách, a to turistických i automapách, a začne se zvyšovat příliv návštěvníků všeho druhu – náhodných turistů i poučených, specializovaných zájemců z domova i z ciziny. Některé zvláště atraktivní obce už se na tuto novou situaci začínají adaptovat, podobně jako již známější rezervace městské (Bureš, P., Škabrada, J., Šnajdrová, H., 1996).

2.8 Ochrana památek lidového stavitelství a vesnických sídel dnes

Současná památková péče se zaměřuje na komplexní ochranu celých vesnických sídel včetně jejich vztahu k okolní přírodě přeměněné zásahy člověka v kulturní krajinu. Důležité jsou také otázky využívání existujících a koncipování nových ekonomických nástrojů na obnovu a údržbu památek lidového stavitelství. Peněz ovšem není mnoho a na všechny památky se samozřejmě nedostane. Řešením by snad byla, a některé zahraniční zkušenosti tomu nasvědčují, kombinace přímé finanční pomoci s nepřímými podporami v daňové sféře, to znamená širší zvýhodnění, úlevy a odpisy na daních pro všechny vlastníky památek, pokud dobře pečují o svoji nemovitost a udržují ji v žádoucím stavu (Bureš, P., Škabrada, J., Šnajdrová, H., 1996).

2.8.1 Proč památky lidového stavitelství chráníme

Památky lidového stavitelství jsou mimořádně důležitým hmotným pramenem poznání života našich venkovských předků, kdysi nejpočetnější vrstvy obyvatelstva. Představují doklad jejich řemeslného umu, estetického cítění a současně reprezentují význačný krajinnotvorný prvek, uplatňující se jako neodmyslitelná složka životního prostředí.

I přes značně negativní vývoj především v poválečném období tvoří lidové stavby dosud podstatu historického stavebního fondu v mnohých vesnických sídlech. Najdeme je také v menších městech, ale i na okrajích měst velkých, kde se jedná o pozůstatek původně samostatných vsí, které byly postupně pohlceny rostoucím městským organismem.

2.8.2 Jak památky lidového stavitelství chráníme

Názory na způsob a rozsah péče o památky lidového stavitelství prošly od poslední třetiny minulého století, kdy se v reakci na počínající transformaci venkova zrodily v kruzích umělců, národopisců, architektů a muzejníků, poměrně složitým a dlouhým vývojem od idealistických a romantických představ až k dnešním koncepčně formulovaným a metodicky podloženým postupům. Zjednodušeně lze říci, že v současnosti platné právní normy v oblasti památkové péče nám poskytují několik možností a způsobů ochrany lidových staveb - jednotlivé stavby nebo usedlosti mohou být chráněny jako samostatné kulturní památky, území sídelního útvaru, jeho části nebo části krajinného celku mohou být prohlášeny za vesnické památkové rezervace (památkově homogenní území vyžadující přísný ochranný režim), vesnické památkové zóny (památkově diferencované území vyžadující mírnější a teritoriálně rozlišný ochranný režim) a krajinné památkové zóny (území vykazující významné kulturní hodnoty), které mohou zahrnout areály i kompletní sídelní celky včetně umělých i přírodních prvků krajiny. Specifickou formou ochrany okolí a prostředí památky jsou tzv. památková ochranná pásma, jež jsou vymezována kolem kulturních památek za účelem regulace určitých činností. Jako nezastupitelnému krajinnotvornému prvku je původní lidové zástavbě věnována zvýšená pozornost také v národních parcích a chráněných krajinných oblastech.

2.8.3 Organizační struktura státní památkové péče

Základními výkonnými orgány státní památkové péče jsou podle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů (dále památkový zákon), referáty nebo oddělení kultury jednotlivých okresních úřadů, případně magistrátních úřadů statutárních měst. Odbornou činnost plně zajišťující koordinaci územní památkové péče provádějí regionální památkové ústavy. Ústřední odbornou a metodickou organizací je Národní památkový ústav v Praze. Při jakémkoliv stavebním zásahu na kulturní památce, v jejím prostředí nebo na území ochranného pásma, památkové rezervace a zóny a rovněž při jakémkoliv dalším úkonu stanoveném citovaným zákonem je vlastník kulturní památky povinen předem požádat o závazné stanovisko příslušný okresní úřad. V případě nesouhlasu s jeho verdiktem má právo odvolání k ministerstvu kultury.

2.8.4 Základní právní normy upravující péči o památky lidového stavitelství

Základním legislativním předpisem vymezujícím práva a povinnosti vlastníků a uživatelů památek lidového stavitelství a upravujícím jejich užívání a ochranu je již výše citovaný zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, který mimo jiné zavádí pojmy kulturní památky, prostředí kulturní památky, ochranné pásmo, památková rezervace a zóna, v nichž podmínkám ochranného režimu podléhají všechny stavby bez ohledu na jejich individuální památkovou ochranu (§14 citovaného zákona).

Ochrana hodnotných vesnických staveb, bez ohledu na to, zda jsou prohlášeny za kulturní památky, je částečně zajištěna ustanovením §86 zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů, který ukládá obecně všem vlastníkům staveb udržovat je v dobrém stavebním stavu tak, aby mimo jiné nedocházelo k jejich znehodnocení nebo ohrožení jejich vzhledu a aby se co nejvíce prodloužila jejich užitelnost.

Také územní plánování se svými nástroji, které regulují stavební činnost v daném území (zejména územně plánovací podklady a dokumentace), může výrazným způsobem přispět k ochraně památkových hodnot, za předpokladu aktivního přístupu pracovníků památkové péče (§1 stavebního zákona uvádí: Územní plánování vytváří předpoklady k zabezpečení trvalého souladu všech přírodních, civilizačních a kulturních hodnot v území.). Stavební zákon dále umožňuje vymezit chráněná území, chráněné objekty a ochranná pásma, pokud nevznikají podle zvláštních předpisů jinak (např. památkové rezervace a zóny) a zabezpečuje ochranu (§2 citovaného zákona).

Z širšího hlediska lze pro ochranu lidových staveb a jejich prostředí využít také příslušná ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a obdobně koncipovaná nařízení statutů národních parků a chráněných krajinných oblastí, v nichž je lidová zástavba chápána jako významný krajinnotvorný prvek spoluurčující charakter krajiny.

Pracovníci památkových ústavů jsou ze zákona povinni poskytovat vlastníkům památek bezplatnou odbornou pomoc při jejich údržbě a opravách.

2.8.5 Finanční prostředky na údržbu a regeneraci památek lidového stavitelství

Důležitý prostředek péče o památky lidového stavitelství, kompenzující do jisté míry jejich majitelům povinnost respektovat určitá nadstandardní opatření, představují státní dotace na údržbu a regeneraci.

Citovaný zákon č. 20/1987 Sb. umožňuje vlastníku památky poskytnout prostřednictvím okresního úřadu finanční příspěvek na zachování a obnovu kulturní památky až do výše 90% celkových nákladů (§16). Dále lze žádat příslušný regionální památkový ústav o přidělení dotace z tzv. havarijního střešního fondu Ministerstva kultury ČR. Na rozsáhlejší regenerace památek byl v r. 1994 Ministerstvem kultury ČR vytvořen **Program záchrany architektonického dědictví**. Mimořádně pozitivním počinem státních orgánů bylo zřízení **Programu péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny** v. r. 1997, z něhož jsou finanční prostředky na údržbu prohlášených památek v památkových rezervacích a zónách přidělovány na základě návrhů připravených regionálními památkovými ústavy. Peníze na opravy lidových staveb v obecním vlastnictví je možno získat také z **Programu obnovy venkova**. Navíc existuje řada různě zaměřených regionálních i mezinárodních programů, fondů a nadací, které podle svých možností financují také záchranu vybraných vesnických památek.

Zájemci o získání finančních dotací obdrží všechny potřebné informace a instrukce na příslušných okresních úřadech a regionálních památkových ústavech (David, P., Soukup, V., 2000).

Do památkové péče vstupuje s nemalými finančními prostředky evropská regionální a strukturální politika. Pomocí předvstupního programu SAPARD byla financována obnova např. městských domů, starých rolnických a zemědělských zařízení. Podobné možnosti skýtal operační program „**Společný regionální operační program**“. Památková péče přistupuje na systémovou spolupráci s regionální a strukturální politikou nového federálního politického útvaru, Evropské unie (Hájek, T., 2005).

Do památkové péče se též zapojuje i Ministerstvo kultury ČR se svými programy:

1) Program záchrany architektonického dědictví

Tímto programem je podporována obnova kulturních památek tvořících nejcennější součást našeho architektonického dědictví, jako jsou hrady, zámky, kláštery, historické zahrady, kostely a podobně. Zamýšlené práce přitom musejí směřovat k záchraně kulturní památky nebo záchraně těch jejích částí, které tvoří podstatu kulturní památky. K žádosti o zařazení do Programu se přikládá zvláštní druh dokumentace, tzv. projekt záchrany kulturní památky.

2) Program restaurování movitých kulturních památek

Z tohoto programu jsou poskytovány finanční příspěvky na náklady spojené s obnovou (restaurováním) movitých kulturních památek, zejména takových, které jsou významnými díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi a jsou umístěny v budovách zpřístupněných veřejnosti pro kulturní, výchovně-vzdělávací nebo náboženské účely.

3) Havarijní program

Z tohoto programu jsou poskytovány finanční příspěvky pro zabezpečení nejnaléhavějších oprav nemovitých kulturních památek, zejména na odstranění havarijního stavu střech a nosných konstrukcí staveb.

4) Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny

Zaměřuje se na podporu obnovy a zachování kulturních památek, zejména památek lidové architektury, jako jsou například zemědělské usedlosti, chalupy, kapličky a boží muka, které se nacházejí v uvedených památkově chráněných územích.

- **Program Culture 2000**

V rámci programu Culture 2000 lze žádat o podporu a financování projektů i v oblasti ochrany a obnovy památek. Do programu lze přihlásit pouze neziskové projekty (www.mkcr.cz).

Granty vyhlášené Jihočeským krajem:

- **Nemovité kulturní památky 2007**

Grant "Nemovité kulturní památky 2007" je určen na podporu obnovy a zachování nemovitých kulturních památek v Jihočeském kraji s důrazem na zachování památkové podstaty objektů, jejich vhodného a přiměřeného využívání a na veřejnou prezentaci nemovitého kulturního dědictví. Finanční podpora může činit maximálně 70 % celkových nákladů projektu, maximální výše podpory může být 500 000,- Kč.

- **Zvýšené náklady obnovy památkově chráněných staveb 2007**

Grant "Zvýšené náklady obnovy památkově chráněných staveb 2007" je určen na podporu obnovy a zachování památkově chráněných staveb (nemovitých kulturních památek nebo staveb, které nejsou památkou ale nacházejí se v plošně památkově chráněném území) za použití tradičního stavebního, materiálového a technologického řešení. Finanční podpora může činit až 100 % prokázaného rozdílu mezi cenou obnovy za použití běžných materiálů a technologií a za použití materiálů a technologií předepsaných orgány památkové péče.

- **Grantový program na podporu tvorby ÚPD obcí**

Grantový program na podporu tvorby územně plánovací dokumentace obcí byl vyhlášen Zastupitelstvem Jihočeského kraje na zasedání, konaném dne 30. ledna 2007 s účinností od 31. ledna 2007 (od tohoto data je možno podávat žádosti o grant). Směrnici pro tento grantový program na rok 2007 schválila Rada Jihočeského kraje dne 16. ledna 2007 (www.kraj-jihocesky.cz).

2.8.6 Scénář hlavních zásad regenerace památek lidového vesnického stavitelství

Před vlastní realizací údržby, opravy či jiného zamýšleného stavebního zásahu, je třeba se na něj předem připravit. Stavebníci, projektanti i stavitelé přistupují velmi často ke stavebním úpravám nepoučení o architektonických zvláštностech lidového stavitelství, nevybaveni praktickými zkušenostmi s touto činností a přesvědčení o jednoduchosti tohoto úkolu. Výsledkem je řada hodnotných staveb zbytečně zničených nebo poškozených neodbornými, neuváženými a necitlivými zásahy. Proto se doporučuje nejdříve pečlivě

zvážit a promyslet plánované kroky, opatřit si základní teoretické podklady a respektovat v přípravné fázi následující pokyny:

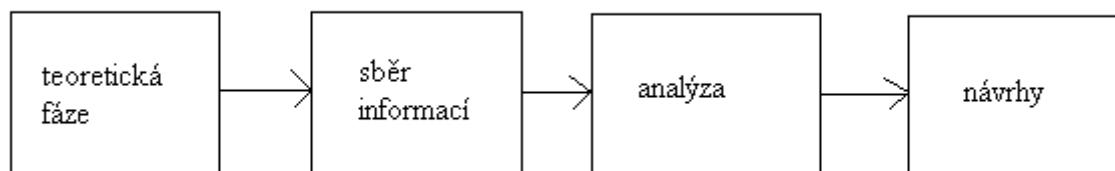
- Získat základní informace o lidovém stavitelství všeobecně i specifických rysech příslušného regionálního typu, využít k tomu literaturu, vlastní pozorování v místě a okolí i konzultace s odborníky.
- Vyhledat a prostudovat dostupnou plánovou, výkresovou, fotografickou dokumentaci o historii a stavebním vývoji usedlosti i vesnice.
- Pochopit původní funkce a vztahy jednotlivých prostor v interiéru i samostatných staveb v usedlosti mezi sebou.
- Provést před realizací stavebních úprav základní dokumentaci - zaměření současné situace, povrchový stavebně historický průzkum a zjištění celkového stavebně technického stavu.
- Zvážit a posoudit nezbytnost a rozsah plánovaných stavebních úprav.
- Dbát na zachování autenticity - původnosti stavby, neodstraňovat zbytečně její části, které lze zachovat, výměnu dožilých konstrukcí provádět klasickými řemeslnými technikami.
- Respektovat celek i detaily stavby – zachování charakteristických znaků osobitosti je pro její památkovou hodnotu základním požadavkem; přihlížet k typickým regionálním odlišnostem lidových staveb.
- Citlivě, uvážlivě a opatrně provádět nezbytné rekonstrukce – při realizaci preferovat materiálovou i tvarovou střídmost a přirozenost, vycházet z dostupné dokumentace, z analogií a vzorů ze stavby samé (pokud jsou k dispozici) či lokality a z regionálně obvyklých kompozičních řešení a tradičních stavebních projevů.
- Vybírat stavební materiály a určovat stavební technologie s ohledem na charakter stavby a místní tradice, vyhnout se lidovým stavbám cizím a neobvyklým materiálům (lokálně i obecně).
- Projektovou dokumentaci a stavební práce předem i v rozpracovanosti, respektive v jejich průběhu konzultovat s odbornými pracovníky památkové péče.

Zpracování projektové dokumentace svěřit zkušeným odborníkům s potřebnou praxí a znalostmi; obdobně přistoupit k zadání stavebních prací – pokud nebudou prováděny svépomocí, preferovat při výběru firmy se zkušenostmi, personálně vybavené pracovníky znalými potřebných technologií a materiálů; při výběrovém řízení si vyžádat a ověřit přehled provedených stavebních akcí (David, P., Soukup, V., 2000).

3 METODIKA PRÁCE

Při zpracovávání diplomové práce bylo postupováno podle následujícího schématu.

Schéma č. 1.:

1. teoretická fáze

- studium odborné literatury
- sepsání důležitých definic z oblasti regionálního rozvoje

2. sběr informací

- o lidové architektuře (sekundární informace)
- o spokojenosti obyvatel žijících v těchto vesnických památkových rezervacích či zónách (primární informace)
- o spolupráci Národního památkového úřadu s jednotlivými obecními úřady (primární informace)

3. analýza

- provedení a zhodnocení výzkumu u zadaných vesnických památkových rezervací a zón
- souhrnné zhodnocení výsledků výzkumu
- implementace výsledků výzkumu do SWOT analýzy a její zhotovení

4. návrhy

- návrhy a další doporučení pro tyto vesnické památkové rezervace a zóny

3.1 Definování problému a cílů výzkumu

Cílem je zjistit, jakou měrou ovlivňuje rozvoj venkova památková ochrana souboru lidové architektury ve vesnických památkových rezervacích a vesnických památkových zónách. Důležité je ověřit výsledky památkové ochrany a postoje občanů, orgánů samosprávy i státní správy k této problematice a jaký je její důsledek pro rozvoj vybraných obcí.

Neméně důležitým faktorem pro úspěšný rozvoj jednotlivých obcí je především co nejdůkladnější poznání potřeb jak samotných obyvatel, tak i návštěvníků. K úspěšnému a kompaktnímu zavedení kontinuálního toku informací je důležité také využívat marketingovou koncepci.

3.2 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu, prováděného ve vesnických památkových rezervacích a zónách v okrese České Budějovice I. část, bylo zjistit a analyzovat spokojenost obyvatel žijících v těchto obcích a zda považují prohlášení jejich obce památkovou rezervací (zónou) za pozitivní či nikoliv, popř. zda jim to způsobuje nějaké problémy např. při přestavbě jejich obydlí apod. Zjistit míru kooperace obce a jednotlivých obyvatel s památkovým úřadem v Českých Budějovicích. A poté z výsledků výzkumu následně navrhnout konkrétní opatření pro zvýšení atraktivity těchto obcí, která by mohla i napomoci regionálnímu rozvoji těchto obcí.

3.2.1 Dílčí cíle

- zjistit míru oživení, zatraktivnění těchto obcí
- zjistit míru spolupráce obce s památkovým úřadem
- zjistit míru spolupráce obce s krajským úřadem
- zjistit míru spolupráce obce s pověřeným obecním (městským) úřadem

3.3 Popis výzkumného vzorku

Jako výběrová jednotka pro vytvoření výběrového souboru byli zvoleni obyvatelé vesnických památkových rezervací (zón), a to formou náhodného, čili pravděpodobnostního výběru. Pravděpodobnostní výběry jsou založeny na principu, aby pravděpodobnost toho, že se jednotka základního souboru stane jednotkou výběrového souboru, byla pro všechny jednotky základního souboru stejná (Surynek, A. , Komárková, R., Kašparová, 1994). Při určení velikosti vzorku respondentů bylo vycházeno z doporučení vedoucího diplomové práce a jako konečný počet bylo stanoveno 110 dotazovaných celkem za jednotlivé obce (tzn. v jedné obci přibližně 12 respondentů).

3.4 Popis použitých metod a technik

K získávání primárních dat byla použita metoda dotazování. Je to nejběžnější a nejčastěji využívaná metoda, založená na výpovědích dotázaných – respondentů. Pojem metoda můžeme definovat jako obecnější postup, který se dotýká především způsobu poznávací činnosti. Technika vystihuje technologii provedení. Jako technika šetření bylo zvoleno osobní dotazování pomocí předem připraveného dotazníku. Dotazník je v plném znění uveden v Příloze č. 3.

Výzkum byl prováděn formou oslovování jednotlivých obyvatel. Záměrem tazatele byla snaha o maximální zjednodušení pro respondenty (výběr z několika odpovědí). Rovněž byla snaha eliminovat nežádoucí vlivy, jakými jsou například špatné pochopení, nedorozumění. Jako typ rozhovoru s obyvateli obce byl zvolen standardizovaný rozhovor, při kterém jsou kladeny respondentům přesně formulované otázky ve stanoveném pořadí podle dotazníku. Tento typ dotazníku byl upřednostněn, neboť získané informace jsou vzájemně srovnatelné a snadno zpracovatelné. Pro rozhovor s kompetentním představitelem obce a Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích byl použit rozhovor, ve kterém byly kladeny otázky ve stanoveném závazném znění dotazníků (Příloha č. 2 a 4) .

3.5 Způsob zpracování získaného materiálu

Při zpracování bylo použito třídění 1. stupně, což znamená začleňování jevu podle jedné klasifikační vlastnosti. Výsledky jsou pak dány četnostmi v jednotlivých třídách znaku. Pro potřeby interpretace byla data dále syntetizována a zpřehledněna. Jako formu popisu při zpracování bylo použito jak grafické znázornění četností, tak míry polohy neboli úrovně (aritmetický průměr).

4 EXPERIMENTÁLNÍ ČÁST PRÁCE

1.část: 4.1 Charakteristika vybraných vesnických památkových rezervací a zón v okrese České Budějovice I. část

Záboří

Obr. č. 1: Záboří

- kraj Jihočeský, okres České Budějovice, obec Záboří, katastr Záboří u Českých Budějovic
- 8 km JV od Netolic, 14 km ZJZ od Hluboké
- 530 m n. m.
- vesnická památková rezervace (1995); krajinná památková zóna „Podhůří Blanského lesa“ v návrhu (2001), (Pešta, J., 2004).

zdroj: <http://selskebaroko.unas.cz/>

Ves středověkého původu leží při okraji hlubockých blat. Z jihu se jejího okraje dotýká Kamenitý rybník, mnohem větší vodní plochy však leží sv. od obce, především rozsáhlý rybník Dehtář, známé a oblíbené koupaliště. Uprostřed Záboří je velká návěs, kterou ze tří stran obklopuje významný soubor zděné lidové architektury, převážně z 19. století. Objekty s bohatě zdobenými štíty obytných domů a špýcharů s branami mají ozdobné prvky, typické pro blatskou oblast jižních Čech. Nejstarší pocházejí ze 30. let 19. století a vznikly pod vlivem barokní městské architektury. Na křídlech štítů mají voluty nanesené na povrch plochy a velmi hustě zavíjené. U mladších štítů je možné pozorovat proces zlidovění barokních a klasicistních předloh, během kterého se postupně odstraňovaly plastické zdobné prvky a důraz se stále více kladl na linii obrysu štítu. Selské statky v Záboří doplňují i drobné sakrální stavby, jako lidová kaple na návsi z r. 1841, další kaple z r. 1843 a výklenková kaplička sv. Jana Nepomuckého z r. 1852. Zajímavým objektem je také stará kovárna. Hodnotné zemědělské usedlosti v Záboří jsou chráněny jako vesnická památková zóna (David, P., Soukup, V., 2000).

Tabulka č. 1: Základní statistické údaje obce Záboří

Počet obyvatel	295	Průměrný věk	40,2
Podíl žen	46,4 %	Počet podnikatelských subjektů	67

zdroj: www.czso.cz

poznámka: Záboří je jednou ze 3 částí obce Záboří

Obr. č. 2: Vitín

Vitín

- kraj Jihočeský, okres České Budějovice, obec Vitín, katastr Vitín
- 9 km SZ od Lišova; 12 km ZSZ od Lomnice nad Lužnicí
- 503 m n. m.
- vesnická památková zóna (1990), (Pešta, J., 2004).

zdroj: <http://selskebaroko.unas.cz/>

Vesnici uprostřed polí a luk ohraničují ze dvou stran dva velké lesní komplexy, od západu Poněšická obora, od východu Velechvínské polesí, každý z řadou turisticky zajímavých míst. K atraktivnosti krajiny přispívá i samotný Vitín, vesnická památková zóna. Jádrem obce tvoří soubor lidových zemědělských usedlostí blatského typu, často se špýchárky, především statky čp. 1 a 3-6 z 19. století. Čp. 2 je o něco mladší, z doby kolem roku 1900, štít má bohatou štukovou výzdobu s prvky novorenesance. Pěkná je i chalupa čp. 60, která si udržela původní vnitřní dispozici, a především vesnická kovárna z r. 1833 se štítem ve stylu selského baroka. Náves doplňuje kaplička z r. 1815. Stará cenná zástavba byla bohužel poněkud narušena některými nevhodnými zásahy a dostavbami nevkusných moderních objektů (David, P., Soukup, V., 2000).

Tabulka č. 2: Základní statistické údaje obce Vitín

Počet obyvatel	282	Průměrný věk	39,9
Podíl žen	48,6 %	Počet podnikatelských subjektů	58

zdroj: www.czso.cz

Obr. č. 3: Malé Chrášťany

Malé Chrášťany

- kraj Jihočeský, okres České Budějovice, obec Sedlec, katastr Malé Chrášťany
- 7,5 km V od Netolic; 10 km Z od Hluboké
- 412 m n.m.
- vesnická památková rezervace (1995), (Pešta, J., 2004).

zdroj: <http://selskebaroko.unas.cz/>

Prívlastek v názvu obce je opravdu na místě: Malé Chrášťany opravdu nevynikají rozlohou, o to větší je však jejich urbanistické a architektonické bohatství, pro které byly vyhlášeny vesnickou památkovou rezervací. Leží v Českobudějovické pánvi na území hlubockých blat a vznikly již před rokem 1273. Z doby založení si dodnes zachovaly původní půdorys slovanské okrouhlice s blatskými usedlostmi převážně se dvěma štíty, které obklopují náves se zvoničkou. Svým typem patří lidové stavby v Malých Chrášťanech k jihočeskému zděnému domu, charakteristickému pro oblast hlubockých a netolických blat. Bílá plastická výzdoba na štítech a zdech statků ostře kontrastuje s omítkou natřenou sytými barvami, štíty mají v dolní části výraznou římsu, voluty se často posunují z okrajů směrem do vnitřní plochy, prostor pod vrcholem štítu zdobí symbol božího oka. Objekty dnes slouží z větší části k trvalému bydlení, v menší míře k rekreaci (David, P., Soukup, V., 2000).

Tabulka č. 3: Základní statistické údaje obce Malé Chrášťany

Počet obyvatel	451	Průměrný věk	36,7
Podíl žen	50,6 %	Počet podnikatelských subjektů	92

zdroj: www.czso.cz

poznámka: Malé Chrášťany jsou pouze jednou z 5 částí obce Sedlec

Obr. č. 4: Dynín

zdroj: <http://selskebaroko.unas.cz/>

Dynín

- kraj Jihočeský, okres České Budějovice, obec Dynín, katastr Dynín
- 7,5 km JZ od Veselí nad Lužnicí; 7,5 km SZ od Lomnice nad Lužnicí
- 424 m n. m.
- vesnická památková zóna (1990), (Pešta, J., 2004).

Dynín je vesnicí na Pšeničných Blatech. Tato část kraje je rovinatá, také proto je místní obilní silo (1961) vidět zdaleka. Vesnice sama ale leží stranou od hlavní silnice a z dálky není příliš nápadná. Na vsi zaujme rozlehlá náves, lemovaná štíty statků. Náves je kompaktní, neruší zde novodobé moderní stavby. Uprostřed návsi stojí mohutná budova školy postavená v secesním stylu. 19. 11. 1990 byla obec Dynín vyhlášena obcí s chráněnou památkovou zónou. Památkově chráněná náves oválného tvaru má rozlohu větší než 2, 5 hektaru, je obklopena selskými staveními z nichž jsou zemědělská usedlost čp. 25 a špýchar zemědělské usedlosti č. 8 zapsány jako nemovité kulturní památky (www.obecdynin.cz).

Tabulka č. 4: Základní statistické údaje obce Dynín

Počet obyvatel	304	Průměrný věk	39,2
Podíl žen	49 %	Počet podnikatelských subjektů	65

zdroj: www.czso.cz

poznámka: Dynín je pouze jednou ze 2 částí obce Dynín

Obr. č 5: Mazelov

zdroj: <http://selskebaroko.unas.cz/>

Mazelov

- kraj Jihočeský, okres České Budějovice, obec Mazelov, katastr Mazelov
- 7,5 km ZSZ od Lomnice nad Lužnicí; 8,5 km JZ od Veselí nad Lužnicí
- 438 m n. m.
- vesnická památková rezervace (1995), (Pešta, J., 2004).

Obec, jejíž jádro je vesnickou památkovou rezervací, najdeme v Třeboňské pánvi, na západním okraji rozsáhlé soustavy velkých rybníků mezi Veselím nad Lužnicí a Třeboní. Ves leží ve starém sídelním území, které se poprvé v písemných dokladech připomíná v r. 1396. Patří mezi sídla ulicového půdorysu. Dochovalo se tu několik svěbytných prostorů s kvalitní a slohově čistou architekturou, která svým typem patří k jihočeskému zděnému domu. Výtvarné řešení domů je výmluvným dokladem toho, jak silný byl vliv blízkého území veselsko-soběslavských blat a jak typické prvky tamních staveb pronikaly i dál do širokého okolí. Zdejší statky působí úpravně a honosně, i když jejich pojetí není tak bohaté jako v samotném centru blat. K nejcennějším patří např. čp. 1 ze 3. čtvrtiny 19. století, upravené v r. 1911, čp. 3 z r. 1810, přestavěné r. 1914, čp. 4, 37 a další (David, P., Soukup, V., 2000).

Tabulka č. 5: Základní statistické údaje obce Mazelov

Počet obyvatel	206	Průměrný věk	42,1
Podíl žen	42,7 %	Počet podnikatelských subjektů	50

zdroj: www.czso.cz

Obr. č. 6: Zbudov

Zbudov

- okres České Budějovice, obec Dívčice, katastr Dívčice
- 5 km SZ od Zlivi
- 390 m n. m.
- vesnická památková zóna (1990), (Pešta, J., 2004)

zdroj: <http://selskebaroko.unas.cz/>

Celá oblast Zbudovských blat byla v 16. století součástí majetku pánů z Hradce. Ti chtěli zabránit sedlákům v užívání blat, k němuž získali právo od předchozí vrchnosti. Tehdy nastaly spory a selské bouře, při jejichž potlačení byl vůdce sedláků, zbudovský rychtář Jakub Kubata roku 1581 popraven. Na základě těchto událostí získaly některé lokality v okolí Zbudova místní pojmenování (Soudný potok, Kubatova blata) (<http://projekt.jiznicechy.org/cz/>). Zbudov je přirozeným centrem rozsáhlé národopisné

oblasti Zbudovských blat, navazující na východněji položená Hlubocká blata. Ve vsi se dochovala řada velmi hodnotných památek zděné lidové architektury, z nichž některé patří k nejvýznamnějším v širokém okolí. Pro blatskou architekturu na Zbudovsku, jejíž konjunktura spadá do 40. - 60. let 19. století, jsou charakteristické stylově velmi vytříbené křídlové štíty, v detailech v podstatě ještě pozdně klasicistní. Typickým výzdobným prvkem jsou „zavěšené“ voluty. K památkově nejvýznamnějším usedlostem ve vsi na Zbudovských blatech patří zejména areál usedlosti čp. 1, 3, 4, 5, 6, 27 dům čp. 23, 24. Vesnickou památkovou zónou je samotné jádro Zbudova (Pešta, J., 2004).

Tabulka č. 6: Základní statistické údaje obce Zbudov

Počet obyvatel	552	Průměrný věk	40,7
Podíl žen	50 %	Počet podnikatelských subjektů	94

zdroj: www.czso.cz

poznámka: Zbudov je pouze jednou ze 4 částí obce Dívčice

Obr. č. 7: Plástovice

Plástovice

- kraj Jihočeský, okres České Budějovice, obec Sedlec, katastr Plástovice
- 4,5 km Z od Zlivi; 9,5 km ZSZ od Hluboké
- 398 m n. m
- vesnická památková rezervace (1995), (Pešta, J., 2004).

zdroj: <http://selskebaroko.unas.cz/>

Jedna z nejkrásnějších jihočeských vsí leží na hlubockých blatech severovýchodně od městečka Netolic, na mírném svahu nad Černým potokem. Od jihovýchodu jí kryje záda velký rybník Volešek (136 ha), obklopený úrodnými poli. První zmínka o Plástovicích je z roku 1360, kdy patřily k hradu Poděhusy. Obec si vyjíměčně uchovala původní půdorys a architektonicky velmi cennou lidovou zástavbu, která názorně dokumentuje i původní sociální rozvrstvení. Jádro tvoří podélná náves, která se na jižní straně otevírá směrem k potoku. Na severní i východní straně se rozšiřuje ve dva nepravidelné prostory. Uprostřed severní fronty vznikla v 18. století podél cesty

jednostranně zastavěná domkařská ulička. Plástovické usedlosti blatského typu se špýchary mají štíty ve stylu lidového baroka. Pocházejí většinou z 1. poloviny 19. století, kdy v této oblasti vrcholila zděná přestavba vsí. V r. 1995 bylo jádro obce vyhlášeno za vesnickou památkovou rezervaci. Zdejší památkový fond je velmi bohatý. Patří k němu např. domy čp. 1 z r. 1857, čp. 14 z r. 1860, čp. 15 z r. 1862, čp. 18 z r. 1856, čp. 21 z r. 1850 a 1859, čp. 25 z r. 1868, čp. 32 z r. 1846 aj. Areál návsi doplňuje malebná kovárna z r. 1852 a čtyřboká kaplička s jehlancovou střechou z r. 1840 (David, P., Soukup, V., 2000).

Tabulka č. 7: Základní statistické údaje obce Plástovice

Počet obyvatel	451	Průměrný věk	36,7
Podíl žen	50,6 %	Počet podnikatelských subjektů	92

zdroj: www.czso.cz

poznámka: Plástovice jsou pouze jednou z 5 částí obce Sedlec

Obr. č. 8: Bošilec

Bošilec

- kraj Jihočeský, okres České Budějovice, obec Bošilec, katastr Bošilec
- 7,5 km JZ od Veselí nad Lužnicí; 7,5km od Lomnice nad Lužnicí,
- 419 m n. m.,
- vesnická památková zóna (1990)

zdroj: <http://selskebaroko.unas.cz/>

Vesnice Bošilec leží v rovinaté zemědělské krajině na nevýrazném předělu mezi Třeboňskou pánví a sníženinou Soběslavsko-veselských blat. Severovýchodně od vsi se rozprostírá Horusický rybník, se svými 415 ha třetí největší v Čechách. Bošilecký mostek rozděluje ves Bošilec do dvou částí. Ve východní, v dominantní poloze na návrší, stojí původně gotický, později upravovaný kostel sv. Martina. Mezi barokním zařízením vyniká zajímavá rokoková kazatelna v podobě velryby, přenesená sem ze zrušeného kostela sv. Barbory v Třeboni. Dosahuje se tím neobvyklého efektu, kdy farář při kázání hovoří k farníkům z otevřené velrybí tlamy. Větší-západní část obce, se tulí pod hrází rybníka.

Bošilec se připomíná již v r. 1318. Dochovala se tu řada zděných statků, typických pro jihočeskou oblast ve stylu selského baroka, vyhlášených za vesnickou památkovou zónu. Již v r. 1828 tu byla většina domů zděná, dřevěné zůstávaly jen stodoly a dva nebo tři statky. V Bošilci najdeme ukázky tzv. „franckých“ dvorců ve dvou variantách: se špýcharem při ulici na nároží dvora proti obytnému stavení a se špýcharem uprostřed uliční čelní zdi, umístěným naplocho mezi vraty a malou vstupní brankou pro pěší. Nejstarší bošilecký štít na domě čp. 15 je z r. 1840, má ještě prostý trojúhelný štít bez volut. Štít z r. 1849 na domě čp. 13 je už zdoben volutami, efekt zvyšuje trojbarevná výmalba. U některých pozdějších staveb je patrný vliv zednického mistra, obeznámeného s jindřichohradeckým měšťanským klasicismem. Typickou ukázkou tohoto stylu je čp. 51 z r. 1857 – průčelí obytného stavení i špýcharu s mohutnými pilastry je horizontálně členěno římsami, u obytného stavení najdeme pseudorománské vlysy a falešnou atiku se slepými okny, která má vzbudit dojem patrové stavby. Vliv měšťanské architektury je patrný i na přestavbě průčelí a starší zděné sýpce u domu čp. 13 (1852) a tvaru nového průčelí u výměníku. K dalším pozoruhodným stavbám patří i čp. 8, 9 a 21 (David, P., Soukup, V., 2000).

Tabulka č. 8: Základní statistické údaje obce Bošilec

Počet obyvatel	207	Průměrný věk	40,8
Podíl žen	49,3 %	Počet podnikatelských subjektů	27

zdroj: www.czso.cz

Obr. č. 9: Munice

zdroj: <http://selskebaroko.unas.cz/>

Munice

- kraj Jihočeský, okres České Budějovice, obec Hluboká nad Vltavou, katastr Munice
- 2 km SZ od Hluboké; 3 km od Zlivi
- 387 m n. m.
- vesnická památková zóna (1990); krajinná památková zóna Hlubocko v návrhu (2001)

Velké rybníky Bezdrev a Munický tvoří předpolí této rázovité vsi, v zádech jí pak stojí pohádková kulisa zámku Hluboká nad Vltavou. Munice vznikly za středověké kolonizace asi začátkem 14. století a dosud si udržely nejen starodávný půdorys, ale i řadu lidových staveb blatského typu, charakteristických pro oblast hlubockých blat. Proto bylo jádro obce vyhlášeno za vesnickou památkovou zónu. Krajina na Hlubocku vypadá jako velký přírodní park, v němž velké plochy rybníků střídají rozlehlé louky prořaté silničkami, starými dubovými alejemi a vodními kanály, mezi něž jsou jako korálky zasazené kapličky, boží muka a kamenné mostky. Munice zcela zapadají do tohoto půvabného obrazu. Velkou náves s rybníkem lemuje souvislá řada statků s obytnými budovami a špýchary, propojenými navzájem branami se segmentovými či stlačenými oblouky, štítý jsou střídavě bohatě barokně tvarované s volutami a zase stroze trojúhelné. Jejich současný vzhled pochází vesměs z doby po r. 1850 a je zřejmě dílem jednoho zedníka. Je zde patrný proces postupného opouštění tradičních barokních a klasicistních prvků, zplošťování fasád a odstraňování pilastrů a vodorovných říms. K nejzajímavějším patří usedlosti čp. 19 z r. 1855 se zachovalou vnitřní dispozicí, černou kuchyní a trámovými stropy, čp. 23 z r. 1859 s vykrajovaným štítem, čp. 27 aj. Součástí výtvarného projevu je kontrast barevných ploch fasád, kde zdobné štukové prvky jsou natřeny na bílo, zatímco základní plocha štítů je tmavší, často sytě oranžová nebo žlutá (David, P., Soukup, V., 2000).

Tabulka č. 9: Základní statistické údaje obce Munice

Počet obyvatel	4678	Průměrný věk	38,6
Podíl žen	50,3 %	Počet podnikatelských subjektů	1167

zdroj: www.czso.cz

poznámka: Munice jsou pouze jednou z 11 částí města Hluboká nad Vltavou

Tabulka č. 10: Přehled prohlášení jednotlivých obcí za vesnické památkové rezervace či zóny

Vesnická památková rezervace	Název	Rok prohlášení
	Záboří	1995
	Malé Chrášťany	1995
	Mazelov	1995
	Plástovice	1995
Vesnické památkové zóny	Vitín	1990
	Dynín	1990
	Zbudov	1990
	Bošilec	1990
	Munice	1990

zdroj: vlastní šetření

2.část: 4.2 Výsledky sociologických šetření

A. Vyhodnocení dotazníků od obyvatel

Tabulka č. 11: Socio-demografické údaje vybraného souboru (110 respondentů)

otázka č. 13	procenta	počet
pohlaví: muž	30 %	33
žena	70 %	77
věk: do 17 let	3 %	3
18-25	7 %	8
26-35	16 %	18
36-45	11 %	12
46-55	14 %	15
56 a víc	49 %	54
vzdělání: vysokoškolské	1 %	1
střední	42 %	46
vyučen	45 %	50
základní	12 %	13
pracují: v místě bydliště	25 %	28
dojíždím za prací	14 %	15
nepracují: důchodce	50 %	56
student	5 %	6
mateřská dovolená	5 %	5
pracují jako: - samostatně podnikám v jiném oboru než je zeměd. nebo lesnictví	5 %	5
- zaměstnanec u soukr. firmy v oboru zeměd. a les.	7 %	8
- podnikatel v jiném ob. než je zeměd. a les., kt. zaměstnává další prac.	7 %	8
- zaměstnanec u soukr. firmy v jiném oboru než je zeměd. a les.	20 %	22

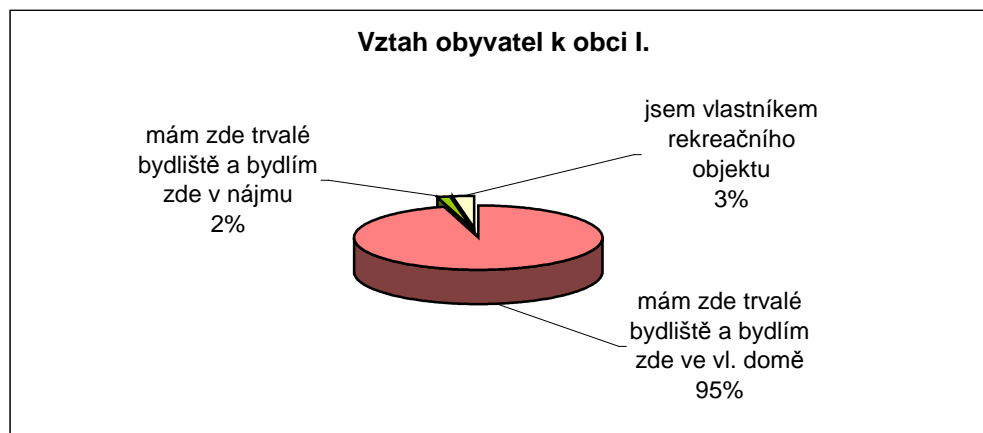
zdroj: vlastní šetření

Výzkum mezi obyvateli jednotlivých obcí byl prováděn v říjnu a listopadu roku 2006.

Otázka č. 1

Jaký je Váš vztah k této obci?

Graf č.1

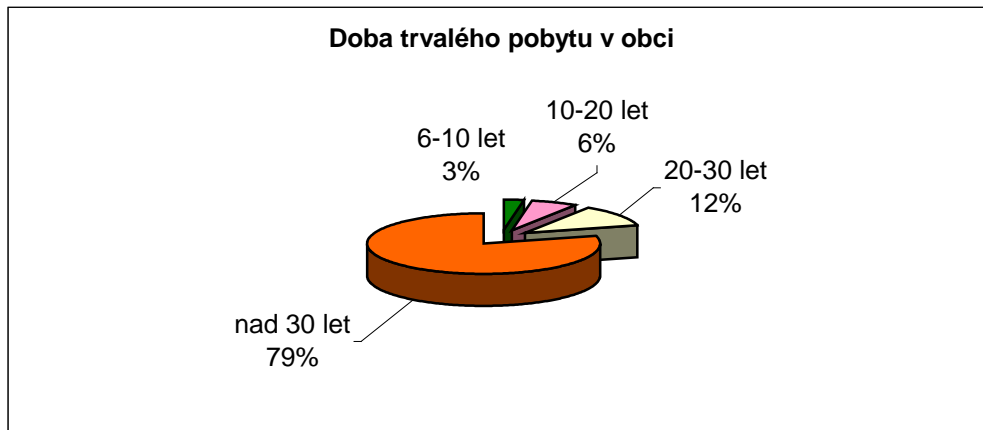
zdroj: vlastní šetření

Na základě výsledků, s počtem 110 obyvatel za jednotlivé obce celkem, jsou nejpočetnější skupinou lidé, kteří mají ve vesnici trvalé bydliště a bydlí zde ve vlastním domě – 95 % (tj. 105). 3 % (tj. 3) jsou zde vlastníkem rekreačního objektu (penzionu) a nejméně obyvatel – 2 % (tj. 2) mají ve vesnici trvalé bydliště, ale bydlí zde v nájmu.

Otázka č. 2

Jak dlouho již v této obci pobýváte?

Graf č.2

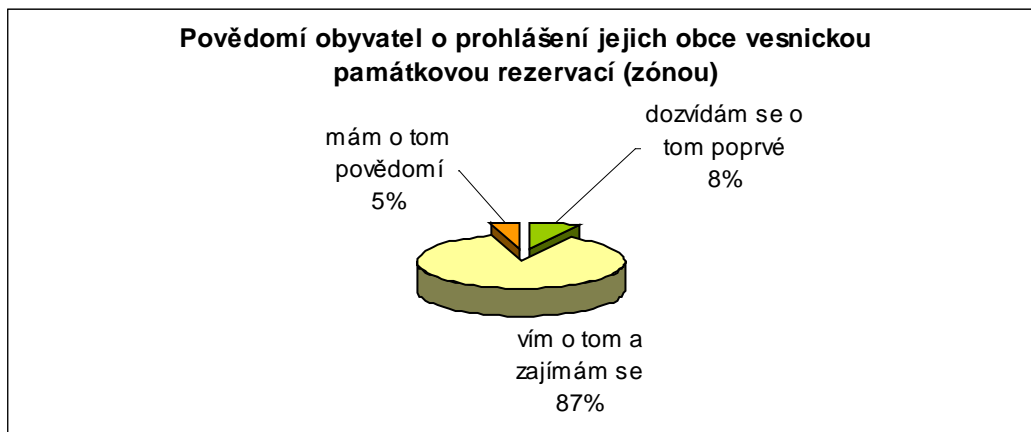
zdroj: vlastní šetření

Grafické vyjádření nám říká, že nejvíce je v obci lidí – 79 % (tj. 87), kteří zde žijí nad 30 let. 12 % (tj. 13) respondentů odpovědělo, že zde bydlí 20-30 let. Méně početnější skupinou obyvatel – 6 % (tj. 7) byli ti, kteří odpověděli, že zde žijí 10-20 let. 3 % místních (tj. 3) zde žije 6-10 let.

Otázka č. 3

Víte o tom, že Vaše obec, nebo část obce byla před časem prohlášena vesnickou památkovou rezervací či vesnickou památkovou zónou (dále VPR či VPZ)?

Graf č. 3

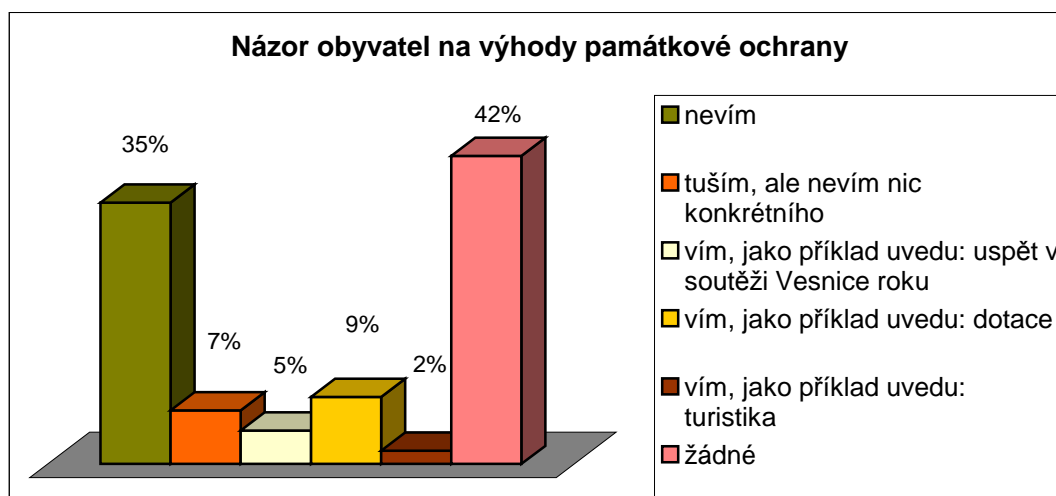
zdroj: vlastní šetření

Graf vypovídá o tom, že převážná většina obyvatel 87 % (tj. 96) žijících ve VPR (VPZ), ví o tom, že jejich obec (část obce) byla prohlášena VPR (VPZ) a zajímají se o tuto problematiku. 8 % (tj. 9) respondentů se tuto informaci dozvěděli poprvé a 5 % (tj. 5) o tom mělo povědomí.

Otázka č. 4

Máte představu, jaké výhody to Vaší obci přináší?

Graf č. 4

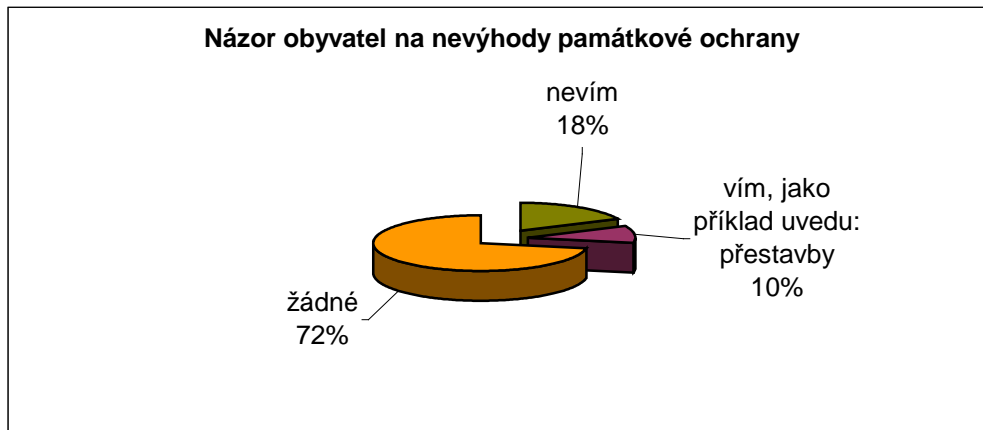
zdroj: vlastní šetření

Nejvíce obyvatel a to plných 42 % (tj. 46) vyslovilo názor, že jejich vesnici památková ochrana nepřináší žádné výhody. Další podstatná část respondentů – 35 % (tj. 39) odpovědělo, že neví, jaké výhody by památková ochrana mohla mít. 9 % (tj. 10) respondentů uvedlo dotace jako odpověď na tuto otázku. 7 % (tj. 8) tuší, jaké výhody má památková ochrana, ale nic konkrétního neví. 5 % (tj. 5) občanů sdělilo, že výhodou památkové ochrany, zvláště pak pokud by se lidé starali o pořádek a útulnost vesnice, by mohlo být uspět v soutěži Vesnice roku. V neposlední řadě 2 % (tj. 2) respondentů vidí turistiku jako výhodu památkové ochrany.

Otázka č. 5

Máte představu jaké nevýhody to Vaší obci přináší?

Graf č. 5

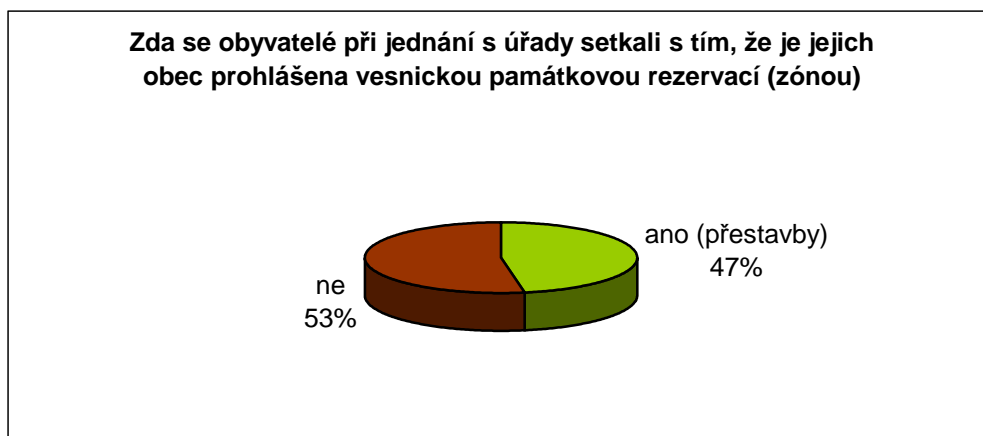
zdroj: vlastní šetření

Žádné nevýhody v památkové ochraně nespátřuje 72 % (tj. 79) respondentů. 18 % (tj. 20) obyvatel nevědělo jaké nevýhody by jim památková ochrana mohla přinášet. 10 % (tj. 11) dotázaných jako nevýhodu vidí problémy při přestavbách svých obydlí.

Otázka č. 6

Setkal/a jste se již při jednání s úřady s tím, že je Vaše obec (část obce) prohlášena VPR (VPZ)?

Graf č. 6

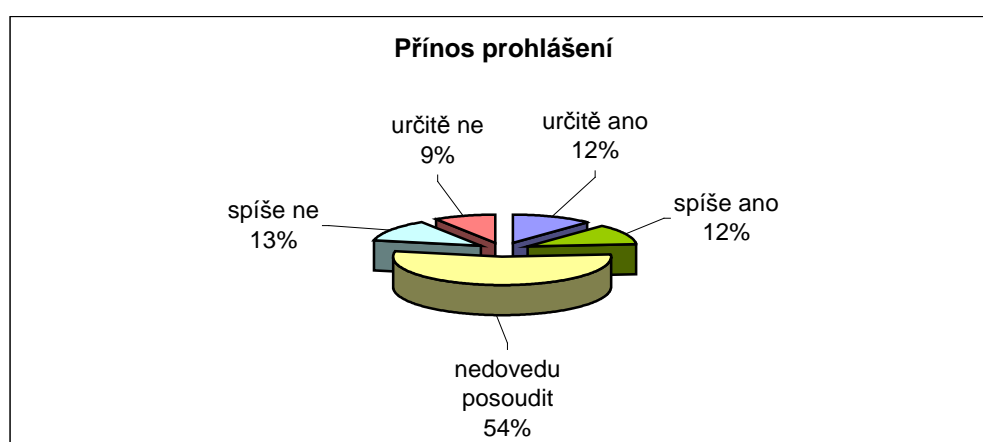
zdroj: vlastní šetření

Graf nám vyjadřuje, že 53 % (tj. 58) dotázaných se nikdy nesetkalo při jednání s úřady s tím, by jejich vesnice byla prohlášena VPR či VPZ a 47 % (tj. 52) respondentů se při jednání s úřady setkalo s tím, že je jejich obec (část obce) prohlášena VPR či VPZ a stávalo se tak při jednání o přestavbách jejich domů.

Otázka č. 7

Domníváte se, že prohlášení Vaší obce (části obce) VPR (VPZ) bylo pro Vaši obec přínosem?

Graf č. 7

zdroj: vlastní šetření

Největší počet občanů 54 % (tj. 60) se vyjádřilo, že to, zda to bylo pro jejich obec přínosem či nikoli, nedovedou posoudit. 13 % (tj. 14) dotázaných odpovědělo, že spíše ne. Shodně potom 12 % (tj. 13) obyvatel se vyjádřilo, že určitě ano a spíše ano. 9 % (tj. 10) respondentů odpovědělo, že určitě ne.

Tabulka. č. 12: Porovnání odpovědí obyvatel VPR a VPZ

otázka č. 7	rezervace	zóny
určitě ano	8 %	11 %
spíše ano	13 %	16 %
nedovedu posoudit	58 %	53 %
spíše ne	13 %	15 %
určitě ne	8 %	5 %

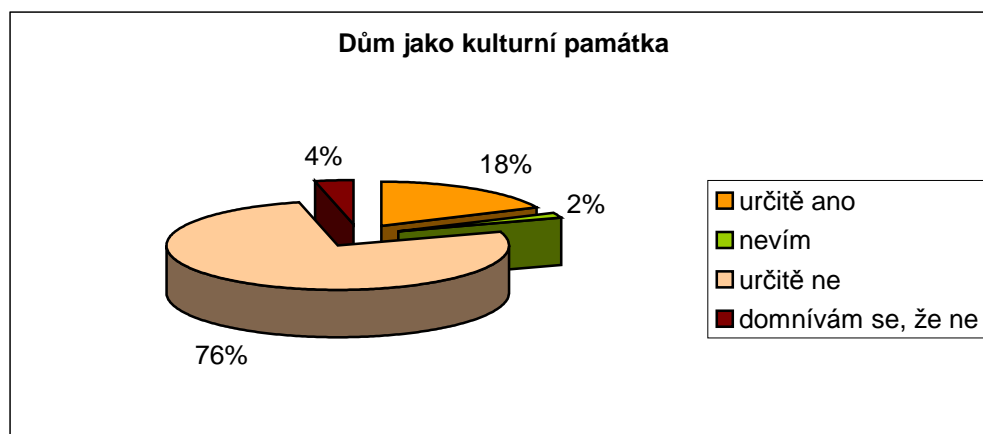
zdroj: vlastní šetření

Z tabulky vyplývá, že mezi odpověďmi obyvatel VPR a VPZ nejsou vyloženě velké odchylky.

Otázka č. 8

Je dům, ve kterém bydlíte prohlášen kulturní památkou?

Graf č. 8

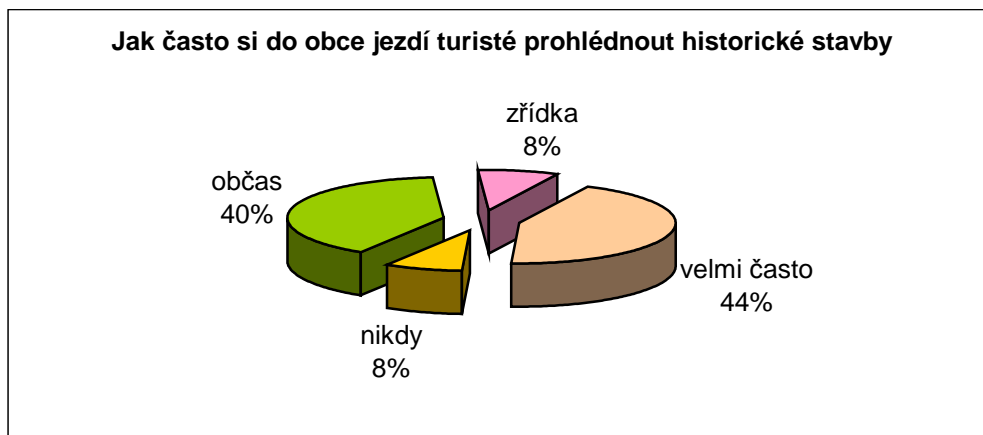
zdroj: vlastní šetření

Ze 110 respondentů 76 % (tj. 84) odpovědělo, že dům, ve kterém bydlí není určitě prohlášen kulturní památkou. 18 % (tj. 20) se jich svěřilo, že ano. 4 % (tj. 4) obyvatel se domnívají, že jejich dům není kulturní památkou a 2 % (tj. 2) neví.

Otázka č. 9

Setkal/a jste se někdy ve Vaší obci s lidmi, kteří si do Vaší obce přijeli prohlédnout historické stavby?

Graf č. 9

zdroj: vlastní šetření

Nejvíce obyvatel 44 % (tj. 48) potvrdilo, že se velmi často setkávají s lidmi, kteří si do jejich obce přijeli prohlédnout historické stavby. Další podstatná část a to plných 40 % (tj. 44) respondentů se vyjádřilo, že za historickými stavbami k nim do obce přijíždějí lidé občas. To, že tam lidé nepřijíždějí nikdy či zřídka odpovědělo shodně 8 % respondentů (tj. nikdy-9, zřídka-9).

Tabulka č. 13: Porovnání odpovědí obyvatel VPR a VPZ

ot. č. 9	rezervace	zóny
velmi často	50 %	32 %
občas	50 %	37 %
zřídka		16 %
nikdy		15 %

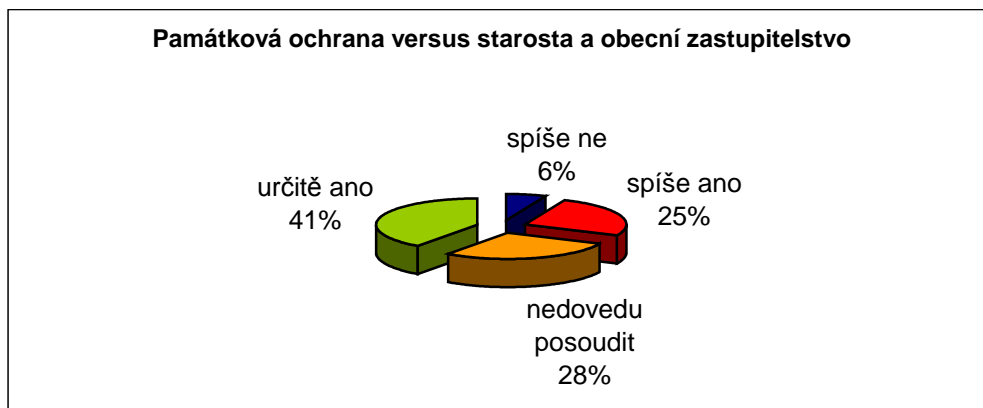
zdroj: vlastní šetření

Z tabulky vyplývá, že mezi odpověďmi obyvatel VPR a VPZ jsou už na první pohled velké rozdíly. Tento rozdíl je dán hlavně množstvím kulturních atraktivit, které jsou v jednotlivých obcích k vidění.

Otázka č. 10

Myslíte si, že se starosta a obecní zastupitelstvo zajímá o problémy spojené s památkovou ochranou Vaší obce (části obce)?

Graf č. 10

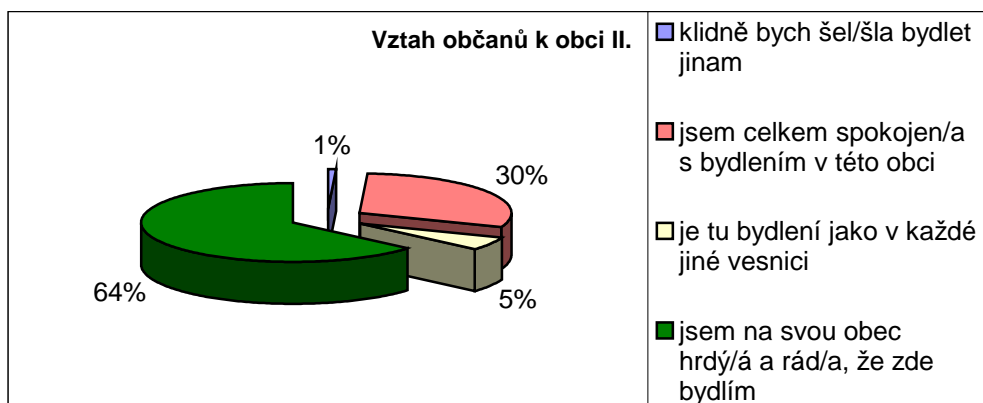
zdroj: vlastní šetření

Ze 110 dotázaných - 41 % (tj. 44) sdělilo, že se domnívají, že se starosta a obecní zastupitelstvo určitě zajímají o problémy spojené s památkovou ochranou jejich vesnice. 28 % (tj. 31) obyvatel to nedokáže posoudit a 25 % (tj. 28) respondentů si myslí, že spíše ano. Malá část obyvatel - 6 % (tj. 7) tvrdí, že se starosta a obecní zastupitelstvo spíše nezajímají o problémy spojené s památkovou ochranou.

Otázka č. 11

Můžete charakterizovat Váš vztah k obci, kde trvale nebo občas bydlíte?

Graf č. 11

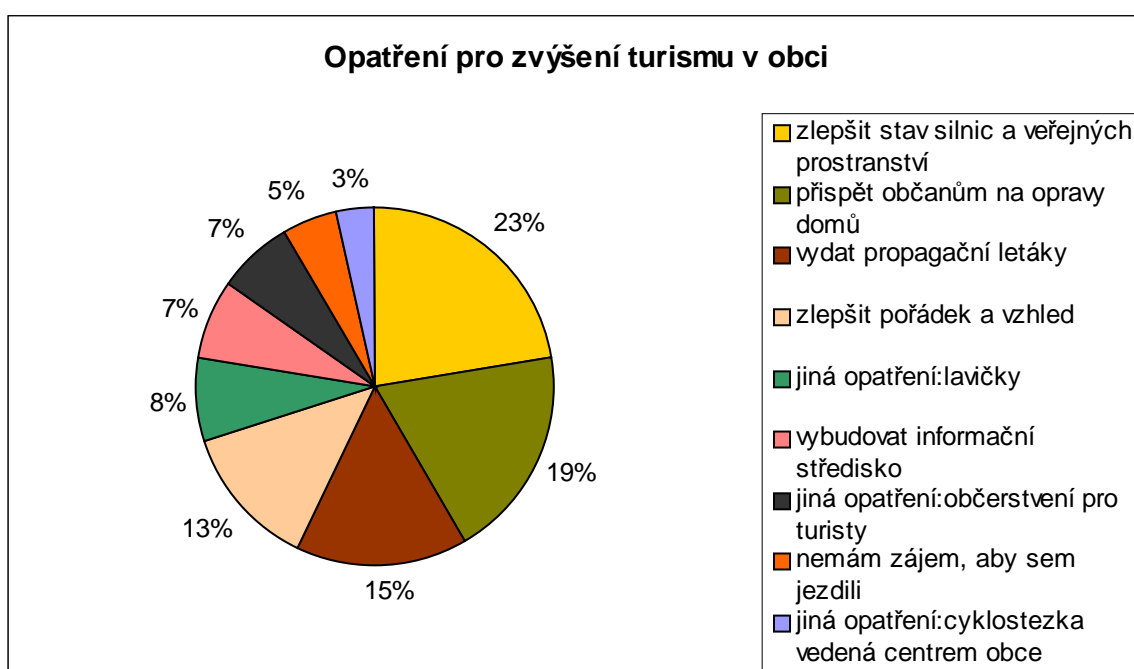
zdroj: vlastní šetření

Největší podíl obyvatel a to 64 % (tj. 70) je na svou obec hrdých a jsou rádi, že zde bydlí. 30 % (tj. 33) pak odpovědělo, že jsou spokojeni s bydlením v této obci. 5 % (tj. 6) respondentů tvrdí, že je zde bydlení jako v každé jiné vesnici a pouze 1 % (tj. 1) respondentů se vyjádřilo, že by šlo klidně bydlet jinam.

Otázka č. 12

Co by měla Vaše obec udělat pro to, aby k Vám lidé jezdili na výlety a jako turisté?

Graf č. 12

zdroj: vlastní šetření

Podstatná část respondentů 23 % (tj. 35) projevilo přání týkající se zlepšení stavu silnic a veřejných prostranství. 19 % (tj. 30) obyvatel by bylo rádo, kdyby jim obec přispěla na opravy domů. 15 % (tj. 24) odpovědělo, že by bylo dobré vydat propagační letáky. 13 % (tj. 20) tvrdí, že by bylo vhodné zlepšit pořádek ve vesnici. 8 % (tj. 12) dotázaných si myslí, že by bylo dobré postavit na návsi lavičky pro unavené turisty. 7 % (tj. 11) dotázaných se vyjádřilo, že pro zvýšení turismu v obci by bylo tím správným řešením vybudování informačního centra či občerstvení pro turisty. 5 % (tj. 8) občanů pak vyjádřilo názor, že nemají zájem na tom, aby k nim jezdili turisté. 3 % (tj. 5) respondentů se vyslovilo, že by bylo dobré vést cyklostezku centrem obce.

B. Vyhodnocení dotazníků z Národního památkového ústavu a samospráv jednotlivých obcí

Výzkum na obecních úřadech a v Národním památkovém ústavu byl prováděn v říjnu a listopadu roku 2006. Od představitelů samosprávy jednotlivých obcí bylo získáno 8 vyplněných dotazníků (kdy v jedné obci byl starosta zodpovědný za 2 obce) a z Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích 1. Všechny obce byly členem svazku obcí nebo mikroregionu, nejčastěji však členem mikroregionu Veselsko (3 obce) a svazku obcí Blata (4 obce).

Otázka č. 1

Jakou funkci v obci/Národním památkovém ústavu zastáváte?

- V Národním památkovém ústavu byl dotazník vyplňován přímo s památkářem. V obcích byl v 5 případech rozhovor veden přímo se starostou, v 1 případě s místostarostou, jedenkrát s tajemníkem a v 1 případě se sekretářkou.

Otázka č. 2

Jak dlouho již v této obci pobýváte?

- Dotazovaní představitelé samosprávy obcí pobývali v obci převážně nad 30 let a to ve 4 případech, ve 2 případech 10-20 let a ve stejné míře 20-30 let.

Otázka č. 3

V kterém roce byla Vaše obec (nebo její část) prohlášena VPR či VPZ?

- viz. Tab. č. 10

Otázka č. 4

Má Vaše obec zpracovanou nějakou územně-plánovací dokumentaci?

- Kromě 3 obcí (Munic, Plástovic a Malých Chrášťan) mají obce zpracovaný územní plán.

Otázka č. 5

Má Vaše obec zpracovaný nějaký strategický plán nebo plán rozvoje obce?

- Pouze ve 4 obcích měli zpracovaný nějaký strategický plán či plán rozvoje obce, v dalších 5 obcích zatím nic podobného neměli a ani zatím neuvažují o jeho zpracování.

Otázka č. 6

Domníváte se, že prohlášení Vaší obce (části obce) VPR či VPZ bylo pro Vaši obec přínosem?

■ Jen ve 2 obcích a na památkovém úřadě se domnívají, že prohlášení obcí za VPR či VPZ bylo pro obce určitě přínosem. Třikrát jsem se setkala s odpovědí spíše ano, dvakrát spíše ne a v 1 případě určitě ne.

Otázka č. 7

Myslíte si, že se zajímáte o problémy spojené s památkovou ochranou Vaší obce?

■ 5 z 8 představitelů samosprávy obcí si myslí, že se určitě zajímá o problémy spojené s památkovou ochranou jejich obce. Ve 3 případech v obcích a na památkovém úřadě byla jejich odpověď na tuto otázku spíše ano.

Otázka č. 8

Máte představu jaké výhody památková ochrana Vaší obci přináší?

■ Představitelé obcí nejčastěji odpovídali, že buď jim památková ochrana nepřináší žádné výhody (3x) a nebo, že nemají představu, jaké výhody by jim tato ochrana měla přinášet (2x) a tudíž se i dost podstatně shodovali s místními obyvateli. V dalších 3 případech byla odpověď na tuto otázku dotace, turismus či uchování krásy obce. Představitel Národního památkového ústavu se k této otázce stavěl kladně, kdy z jeho rozsáhlého výčtu výhod mohu uvést např. turismus, dotace (z kraje či ministerstva kultury), vyrovnávací podpora, dotace na fasády, střechy, okna, upravení terénu aj.

Otázka č. 9

Máte představu jaké nevýhody památková ochrana přináší Vaší obci?

■ Ve 100 % se pak představitelé obcí shodli, že nevýhodou této ochrany jsou problémy při přestavbách obydlí. Shodně odpovídal i představitel památkového ústavu.

Otázka č. 10

Setkal/a jste se při jednání s úřady s tím, že Vaše obec (část obce) je prohlášena VPR či VPZ?

- Při jednání s úřady se 6 představitelů obcí setkala s tím, že je jejich obec prohlášena VPR či VPZ, ve 2 případech tomu tak nebylo a to u těch představitelů obce, kteří uvedli, že se spíše zajímají o památkovou ochranu jejich obce.

Otázka č. 11

Jaké máte zkušenosti s jednáním o památkové ochraně Vaší obce s Vaším pověřeným obecním (městským) úřadem v Českých Budějovicích?

- Co se týče zkušeností s jednáním o památkové ochraně s tímto úřadem byly ze strany představitelů samosprávy obcí převážně dobré a to v 5 případech. Ve dvou případech byly jejich zkušenosti naopak špatné a v 1 případě žádné zkušenosti nebyly.

Otázka č. 12

Jaké máte zkušenosti s jednáním o památkové ochraně Vaší obce s památkovým úřadem v Českých Budějovicích?

- Zkušenosti s jednáním o památkové ochraně s tímto úřadem měli všichni představitelé obcí dobré či běžné. Stejně stanovisko vyjadřoval i představitel pam. úřadu, i když podotknul, že se představitelé obcí občas dostaví pozdě a jednání s nimi jsou zdlouhavá.

Otázka č. 13

Jaké máte zkušenosti s jednáním o památkové ochraně Vaší obce s Krajským úřadem v Českých Budějovicích?

- V porovnání zkušenosti s jednáním o památkové ochraně s Krajským úřadem byly pro představitele samosprávy obcí v 5 případech dobré a ve 3 případech neměli zkušenosti žádné. Dobré zkušenosti doposud měl i představitel památkového úřadu.

Otázka č. 14

Je dům, ve kterém bydlíte prohlášen kulturní památkou?

- Nikdo z dotazovaných představitelů obcí nebydlel v domě, který by byl prohlášen kulturní památkou.

Otázka č. 15

Setkal/a jste se ve Vaší obci s lidmi, kteří si do Vaší obce přijeli prohlédnout historické stavby?

■ 5 dotazovaných se ve svých obcích velmi často setkává s lidmi, kteří si tam přijeli prohlédnout historické stavby. Stejnou odpověď jsem dostala i na památkovém úřadě. 2 dotazovaní se s turisty v jejich obci setkávají občas, 1 zřídka a 1 nikdy (Vitín).

Otázka č. 16

Můžete charakterizovat Váš vztah k obci, kde trvale bydlíte?

■ Z 8 představitelů samosprávy obcí se jich 6 vyjádřilo, že jsou na svou obec hrdí, 2 byli celkem spokojeni s bydlením v jejich obci.

Otázka č. 17

Co by měla Vaše obec udělat proto, aby k Vám lidé jezdili na výlety a jako turisté?

■ Návrhy toho, co by měly obce udělat proto, aby k nim lidé jezdili na výlety a jako turisté se u představitelů obcí a představitele památkového ústavu v mnohém shodovaly. Za nejdůležitější považují opravení silnic, zvelebení prostředí obce, opravení štítových fasád na návsi, zanesení cyklostezek do map, vylepšení ubytovacích služeb, zřízení informačního centra či zřízení webových stránek obce (tj. informovat občany) a v neposlední řadě např. vyasfaltovat cesty pro bruslaře.

Ze všech 9 dotazovaných bylo 7 mužů, 2 ženy. Ve 2 případech ve věku 56 a více, ve 4 případech ve věku 46-55 a ve zbylých 3 případech ve věku 36-45. Dotazovaní byli převážně vzdělání středoškolského a pokud ještě pracovali, tak byli zaměstnání ve státní nebo veřejné organizaci.

5 ANALÝZA VÝSLEDKŮ A NÁVRHY ŘEŠENÍ

5.1 Analýza (SWOT) výsledků

Silné stránky:

- bohatý kulturně-historický potenciál
- rozmanitost krajiny s vysokou přírodní diverzitou atraktivní pro turistiku a rekreaci
- výhodná poloha z pohledu příjezdového cestovního ruchu
- kvalitní značení turistických tras

Slabé stránky:

- špatný stav a nedostatečná prezentace některých kulturně-historických památek a atraktivit
- nedostatečná prezentace investičních příležitostí
- stav využití informačních a komunikačních technologií
- nedostatek pracovních a rekvalifikačních příležitostí na venkově a odliv obyvatel v produktivním věku
- nedostatečná nabídka služeb ve venkovských sídlech
- nepříznivá věková struktura obyvatel

Příležitosti:

- vyšší využívání informačních a komunikačních technologií
- budování turistické dopravní infrastruktury
- nabídka finančních prostředků EU
- všeobecná mezinárodní podpora trvale udržitelného rozvoje
- evropský zájem na vyzdvižení poznání přírodního a kulturního dědictví jednotlivých členských zemí

Ohrožení:

- nedostatek investičních prostředků pro údržbu a rekonstrukci atraktivit
- nedostatečná úroveň a podceňování marketingu regionu

Analýza SWOT byla provedena na základě odpovědí 119 respondentů – představitelů samosprávy jednotlivých obcí, představitele Národního památkového ústavu a obyvatel jednotlivých vesnic.

5.2 Návrhy řešení

1. Informovat občany o výhodách památkové ochrany
2. Motivovat občany ke zvelebení jejich sídel
3. Větší propagace vesnic navenek - prezentace obcí na internetu - vytvoření webových stránek obce, popřípadě vydání propagačních letáků
4. Zlepšení stavu silnic
5. Vybudování informačních středisek
6. Budování vesnické infrastruktury
7. Vytvoření poradenské firmy zabývající se pomoci se žádostmi o dotace
8. Vybudování cyklostezek centrem obce
9. Zkvalitnění ubytovacích a občerstvovacích služeb

Ad 1.) Z provedeného výzkumu vyplývá, že převážná část místních obyvatel a představitelů samosprávy obcí v památkové ochraně jejich obce nespatřují žádné výhody, a proto je v prvé řadě nutné obyvatele a představitele samosprávy informovat o těchto výhodách.

Ad 2.) Po vysvětlení všech výhod je důležité občany motivovat k obnově jejich sídel a přirozené údržbě krajiny z důvodu uchování historické hodnoty pro další generace či možnost uspět např. v soutěži Vesnice roku, což by pro obec mohlo znamenat příliv peněz do obecní pokladny ať už v podobě příjmů z turismu či v podobě investic. Tyto prostředky by pak mohly pomoci k rozvoji obce.

Ad 3.) Větší propagace vesnic navenek, zvláště pak zřízení webových stránek, je velice důležité. Už jen proto, že najít nějaké podrobnější informace o těchto památkově

chráněných obcích (částech obcí) je velký problém a spousta lidí se tak nemusí dozvědět o těchto atraktivitách, které určitě stojí za to vidět. V dnešní době mnoho lidí, zvláště pak mladých lidí žije internetem a co není na internetu jako by nebylo.

Ad 4.) Toto opatření je potřebné např. v obcích Dynín a Bošilec, kde je stav silnic přímo v žalostném stavu. Opravení těchto silnic povede nejen ke spokojenosti místních obyvatel, ale i ke spokojenosti turistů, kteří si na výlet vyrazí automobilem.

Ad 5.) Vybudovat informační střediska nebo alespoň informační kiosky by bylo vhodné už jen z toho důvodu, že přijíždějící návštěvníci tak budou moci získat komplexní informace o jednotlivých atraktivitách v obci a zároveň to může přinést vytvoření nových pracovních míst pro místní obyvatele. Například v Plástovicích se v současné době buduje již zmíněné informační centrum, které má u místních velkou podporu.

Ad 6.) Důležitá je i podpora malého středního podnikání, které zajistí vytváření nových pracovních příležitostí pro místní obyvatele.

Ad 7.) Vytvoření poradenské firmy na úrovni kraje, která by poskytovala bezplatnou pomoc při přípravě projektů a žádostí o dotace.

Ad 8.) Velká většina cyklostezek je vedena okolím obce, což je škoda, protože nejvíce atraktivit se nachází právě v centru obce – na návsi. Může se tak stát, že mnoho lidí vesnicí jen projede a ničeho pozoruhodného si tak nevšimne.

Ad 9.) Na kvalitu ubytovacích a občerstvovacích služeb si stěžovali nejen místní, ale i turisté, proto by bylo vhodné na kvalitě poskytovaných služeb zapracovat.

6 SOUHRN A ZÁVĚRY

Problematika venkova a zejména vesnice je v současné době stále ještě zastřena preferovanou problematikou městských sídel.

Nedostatek pracovních příležitostí na venkově znamená další oslabení fenoménu venkova vůbec. Odchod mladých lidí vede k dalšímu stárnutí venkovské populace, a tím i k její menší akceschopnosti. Na vesnicích zůstává chudší, zestárlé, a proto méně aktivní obyvatelstvo.

Z vesnic mizí tradiční funkce, hospodářské budovy zemědělských usedlostí nejsou využívány, chátrají a rozpadají se. Naproti tomu obytná stavení jsou radikálně přestavována. Chceme-li rozvíjet vesnická sídla, je třeba hledat možnosti i v novém funkčním využití objektů a území, ale tak, aby zůstaly zachovány památkové hodnoty a historický charakter staveb, jednotlivých prostorů a jejich prostředí, dochovaná sídelní struktura a panoramata včetně dominant. Na řešení těchto požadavků se podílí významnou měrou územní plánování, jehož úkolem je stanovit komplexní podmínky pro funkční a prostorovou regulaci v dotčeném území.

Vesnické památkové rezervace a památkové zóny s dochovanými soubory lidové architektury se nalézají v obcích nebo jejich částech, pro které často není územní plán zpracován. Některé obce si nechávají územně - plánovací dokumentaci zpracovat, zejména proto, aby se mohly zapojit do Programu obnovy vesnice, ve kterém existence územního plánu nebo urbanistická studie jsou jednou z podmínek pro získání dotace.

Památkovou rezervací rozumíme území, jehož charakter určuje soubor stavebních kulturních památek, nedílnou součástí tvoří historické a krajinné prostředí. V tomto souboru mohou být i nemovitosti, které kulturními památkami nejsou, a přesto se na ně vztahuje specifický stavební režim, stanovený pro památkovou rezervaci jako celek. Veškeré zásahy podléhají schvalovacímu řízení příslušných orgánů státní správy a památkové péče.

Památkovou zónou je území s menším podílem kulturních památek, historického prostředí či krajinného celku, který však vykazuje významné kulturní hodnoty. V hranicích těchto chráněných souborů podléhá veškerý stavební fond příslušné ochraně. Ve srovnání s památkovými rezervacemi mají památkové zóny poněkud volnější režim.

Kolem památkových rezervací, zón i jednotlivých kulturních památek jsou navíc vyhlášena ochranná pásma, zabraňující nevhodným úpravám bezprostředního okolí výše uvedených celků.

Současná památková péče se zaměřuje na komplexní ochranu celých vesnických sídel včetně jejich vztahu k okolní přírodě přeměněné zásahy člověka v kulturní krajinu. Důležité jsou také otázky využívání existujících a koncipování nových ekonomických nástrojů na obnovu a údržbu památek lidového stavitelství. Peněz ovšem není mnoho a na všechny památky se samozřejmě nedostane.

Důležitý prostředek péče o památky lidového stavitelství, kompenzující do jisté míry jejich majitelům povinnost respektovat určitá nadstandardní opatření, představují státní dotace na údržbu a regeneraci.

Zákon č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči umožňuje vlastníku památky poskytnout prostřednictvím okresního úřadu finanční příspěvek na zachování a obnovu kulturní památky až do výše 90 % celkových nákladů (§16).

Navíc existuje řada různě zaměřených regionálních i mezinárodních programů, fondů a nadací, které podle svých možností financují také záchranu vybraných vesnických památek jako např.: Program záchrany architektonického dědictví, Program restaurování movitých kulturních památek, Havarijní program, Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny, Program Culture 2000 či Granty vyhlašované Jihočeským krajem: Nemovité kulturní památky 2007, Zvýšené náklady obnovy památkově chráněných staveb 2007, Grantový program na podporu tvorby ÚPD obcí.

Cílem této práce bylo zjistit, jakou měrou ovlivňuje rozvoj venkova památková ochrana souboru lidové architektury ve vesnických památkových rezervacích a vesnických památkových zónách. Důležité bylo ověřit si výsledky památkové ochrany a postoje občanů, orgánů samosprávy i státní správy k této problematice a jaký je její důsledek pro rozvoj vybraných obcí.

Dále bylo nutné zjistit a analyzovat spokojenost obyvatel žijících v těchto obcích a zda považují prohlášení jejich obce památkovou rezervací (zónou) za pozitivní či nikoliv, popř. zda jim to způsobuje nějaké problémy např. při přestavbě jejich obydlí apod. Zjistit míru kooperace obce a jednotlivých obyvatel s památkovým úřadem v Českých Budějovicích. A poté z výsledků výzkumu následně navrhnout konkrétní opatření pro zvýšení atraktivity těchto obcí, která by mohla napomoci regionálnímu rozvoji těchto obcí.

Na základě provedeného výzkumu bylo zjištěno, že památková ochrana může na rozvoj venkova působit jako určitá pobídka ve smyslu všestranného zkvalitnění místní dopravní a telekomunikační infrastruktury tak, aby vyhovovala rostoucím potřebám hospodářského rozvoje obcí při respektování ochrany životního prostředí; zlepšení životních

podmínek obyvatel; zvýšení kvality všech složek životního prostředí v obcích; zlepšení podmínek života venkovského obyvatelstva; zvýšení podílu cestovního ruchu na hospodářské prosperitě obcí; vytváření nových pracovní příležitosti aj. Památková ochrana má ve svém důsledku i negativní vliv, a to problémy spojené s přestavbou či obnovou památkově chráněných sídel.

Po ověření si výsledků památkové ochrany u obyvatel a představitelů samosprávy jednotlivých obcí, bylo zjištěno, že 54 % obyvatel VPR či VPZ nedovede posoudit, zda prohlášení jejich obce (části obce) za VPR či VPZ bylo pro jejich obec přínosem, 13 % si myslí, že spíše ne, shodně pak 12 % spíše ano a určitě ano a 9 %, že určitě ne. Ve 3 případech z 8 se představitelé jednotlivých obcí domnívají, že prohlášení jejich obce za VPR či VPZ bylo pro jejich obec (část obce) spíše přínosem než naopak. Ve 2 případech, že určitě ano a stejně tak i spíše ne, v jednom případě, že určitě ne.

Názor obyvatel na výhody památkové ochrany byl takový, že ve 42 % v ní neviděli žádné výhody, 35 % nevědělo jaké výhody by mohla mít, 16 % uvedlo výhody jako např. dotace, turistika aj. a 7 % tušilo, ale nevědělo nic konkrétního. Tyto odpovědi se v podstatě shodovaly s odpověďmi představitelů samospráv jednotlivých obcí, kteří ve 3 případech v památkové ochraně neviděli žádné výhody, v dalších 3 případech uvedli dotace a ve 2 případech nevěděli, jaké výhody to pro ně může mít.

Co se týče nevýhod, pak 72 % obyvatel VPR či VPZ si myslí, že památková ochrana jim nepřináší žádné nevýhody, 18 % neví o žádných nevýhodách a 10 % uvedlo jako nevýhodu problémy spojené s přestavbou jejich obydlí. Stejně tak optimističtí už ale nebyli představitelé samospráv jednotlivých obcí, kteří ve všech případech tj. v 8 uvedli, že v památkové ochraně vidí jako jedinou nevýhodu problémy spojené s přestavbami. I přesto 64 % obyvatel ve své obci bydlí rádo a jsou na ni hrdí.

Zkušenosti s jednáním o památkové ochraně s pověřeným městským úřadem, památkovým úřadem či Krajským úřadem v Českých Budějovicích měli představitelé samospráv jednotlivých obcí převážně dobré a to vždy ve více jak 60 %.

Na základě výsledků tohoto výzkumu byla navržena řešení jako např. informovat občany o výhodách památkové ochrany; motivovat občany ke zvelebení jejich sídel; větší propagace vesnic navenek - prezentace obcí na internetu - vytvoření webových stránek obce, popřípadě vydání propagačních letáků; zlepšení stavu silnic; vybudování informačních středisek; budování vesnické infrastruktury; vytvoření poradenské firmy zabývající se pomoci se žádostmi o dotace; vybudování cyklostezek centrem obce; zkvalitnění ubytovacích a občerstvovacích služeb.

Závěrem lze říci, že náš venkov by bez památek lidové architektury a dalších pozoruhodných původních staveb přestal být tím, čím dosud je. Uvědomme si to a zbytečně neničme to, co nám zde zanechaly generace našich předků.

I přestože památková ochrana přináší určitá omezení těm, kteří si v těchto VPR a VPZ chtějí postavit či zrekonstruovat nějaké obydlí, tak má i mnohá pozitiva jako jsou dotace, turistika aj. To by do budoucna mělo odlišovat tyto obce od ostatních vesnic, které památkově chráněné nejsou a to i ve směru rychlejšího regionálního rozvoje. Je však nutné podotknout, že výsledný efekt památkové ochrany i regionálního rozvoje těchto obcí závisí na konečné míře spolupráce jednotlivých obyvatel a představitelů jejich obce s představiteli Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích.

7 SUMMARY

This diploma thesis topics are regional development and the territorial protection of rural architecture complexes in villages in České Budějovice district.

Regional development is, in the sharp contrast of the social capital, examined quite frequently. Regardless the various units of observation and indicators used and whatever methods of analysis employed, all analysts of the regional development came to similar conclusion that the territorial differences increased substantially among regions after the 1990. The systemic change manifested most visibly through the introduction of democratic political regime and market economy revealed some old inequalities and added some new ones. Although the regional inequalities increased substantially, there are still relatively modest due to the heritage of the equalization policies of the Communist regime. As far as the direction of the territorial changes is concerned, it is possible to say that, in very general terms, the transformation relatively improved the position of the metropolitan areas at the expense of non-metropolitan one, the western part of the Czech Republic benefited from the better geographical location than the eastern ones.

Rural Baroque and a South Bohemian village belong to each other. From the hills of Šumava to the region of Tábor and Jindřichův Hradec we can see rounded, impressively shaped facades of houses and farmsteads, which are decorated by a wide scale of vegetable, animal and ornamental motives. For its both graceful curves and richness and at the same time differences in decorations, Rural Baroque became unique architectonic phenomena of the South Bohemian countryside.

In spite of different historical and geographical conditions, the rural landscapes presented in this thesis have a lot in common. They are protected landscapes and they share the economic and social pressures of present-day Europe. Their future is driven by committed and competent local leaders who share a vision of sustainability, care for local heritage, are open to learning and to innovations, and are able and willing to cooperate with broader regional, national and international networks. The land stewardship approach has emerged as a particularly powerful tool for implementing those visions locally. Its strength is that it is based on cooperation with land-owners, farmers, municipalities and small businesses. While people used to expect nature conservation to be the role only of the government, now they understand that it can be the role of other actors, too. Through land stewardship, the sophisticated concept of public-private partnership can be implemented in protected areas.

8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

Knižní publikace:

- Blažek, J., Uhlíř, D.: Teorie regionálního rozvoje, Praha, Karolinum, 2002, 211 s., ISBN 80-246-0384-5
- Blažíček, O. J.: Slovník památkové péče, Praha, Sport. a turist. nakl., 1962, 237s.
- Bureš, P., Škabrada, J., Šnajdrová, H.: Památková ochrana historických vesnic v České republice, MKČR, 1996, 120 s., ISBN 80-902096-2-9
- David, P., Soukup, V.: 555 památek lidové architektury České republiky, Praha, Kartografie : Soukup & David, 2000, 184 s., ISBN 80-7011-674-9
- Hájek, T.: Zánik a vznik památkových péčí (Filosofie památkové péče), Praha, Epoque, 2005, 197 s., ISBN 80-86328-71-6
- Hájek, V. a kolektiv: Lidová stavení: opravy a úpravy, Praha, Grada publishing, 2001, 169 s., ISBN 80-247-9054-8
- Pešta, J.: Encyklopedie českých vesnic: vesnické památkové rezervace, zóny a ostatní památkově hodnotná vesnická sídla v Čechách ; díl II., Jižní Čechy, Praha, Libri, 2004, 591 s., ISBN 80-7277-149-3
- Surynek, A. , Komárková, R., Kašparová, E.: Metody sociologického a sociálně psychologického výzkumu, Praha: VŠE, 1994, 119 s.
- Vaníček, J., Hrabánková , M.: Regionální projektování, JČU v ČB, 2004, 72 s.
- Vinter, V.: Stručný slovník památkové péče, Ústí nad Labem, 1983, 127 s.

Internetové zdroje:

- <http://projekt.jiznicechy.org/cz/>, [cit. 15. 11. 2006]
- <http://selskebaroko.unas.cz>, [cit. 13. 4. 2007]
- www.czso.cz, [cit. 3. 11. 2006]
- www.kraj-jihocesky.cz, [cit. 25. 3. 2007]
- www.mkcr.cz, [cit. 14. 10. 2006]
- www.npu.cz, [cit. 30. 3. 2007]
- www.obecdynin.cz, [cit. 13. 6. 2006]

9 PŘÍLOHY

Seznam příloh:

1. Slovníček vybraných pojmů
2. Dotazník pro představitele pobočky Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích
3. Dotazník pro obyvatele vesnických památkových rezervací a zón
4. Dotazník pro představitele vesnických památkových rezervací a zón
5. Mapa památkových rezervací a památkových zón vesnického typu
6. Návrh na zařazení nemovité kulturní památky do Programu péče o vesnické památkové rezervace a zóny v roce 2007

Příloha č. 1

Slovníček vybraných pojmů vztahujících se k danému tématu:

Kulturní památka

Kulturní památkou jsou nemovité nebo movité věci, popř. jejich soubory, které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty historické, umělecké, vědecké a technické, nebo které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem. (§2, odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb.)

Lidová architektura

Úhrn účelových staveb na vesnici, obydlí, hospodářské a kultovní objekty, zčásti také obytné domy ve venkovských zemědělských městech, stavby prováděné samotnými stavebníky nebo místními řemeslníky, stavení jejichž dispozice a všechno architektonické ztvárnění vyšlo z místní stavební tradice. Vznikly tak regionální typologické skupiny lišící se vzájemně v půdorysné skladbě, v konstrukci, použitým materiálem, jeho zpracováním i výtvarným pojetím staveb. Podle základního stavebního materiálu se u nás vytvořily

hlavní velké oblasti domu dřevěného (roubeného), hrázděného, hliněného a zděného. Tyto oblasti se pak dále člení na výrazně ohraničené typologické okrsky se zřetelnými krajovými znaky. (Blažíček, O. J., 1962)

Národní kulturní památky

Kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa, prohlašuje vláda České republiky svým nařízením za národní kulturní památky. (§4, odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb.)

Ochranné pásmo

Vyžaduje-li to ochrana nemovité kulturní památky nebo jejího prostředí, vymezí okresní úřad po vyjádření regionální organizace státní památkové péče ochranné pásmo, ve kterém může omezit nebo zakázat určitou činnost nebo učinit jiná vhodná opatření.

Jde-li o ochranu nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny nebo jejich prostředí, vymezí obdobně okresní úřad na návrh Ministerstva kultury po vyjádření Státního ústavu památkové péče ochranné pásmo. (§17, odst. 1, 3 zákona č. 20/1987 Sb.)

Památka lidové architektury

Dílo lidové architektury, které je kulturní památkou. Památky lidové architektury náleží mezi architektonické památky do širší skupiny památek stavebních. (Vinter, V., 1983)

Památková rezervace

Území, jehož charakter a prostředí určuje soubor nemovitých kulturních památek, popř. archeologických nálezů, může vláda České republiky nařízením prohlásit jako celek za památkovou rezervaci. (§5, odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb.)

Památková zóna

Území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty, může Ministerstvo kultury prohlásit za památkovou zónu. (§6, odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb.)

Pilastr

Dekoratívni člunek, zpravidla u lidových staveb v omítce, s hlavicí a patkou.

Špýchar

Těž sýpka, kamenice. Budova sloužící k uskladnění obilí.

Voluta

Ozdobný motiv ve tvaru spirálového závitu, užívaný nejvíce v jižních Čechách (Hájek, V. a kolektiv, 2001).

Příloha č. 2

D O T A Z N Í K

Pro představitele pobočky Národního památkového ústavu v daném kraji

zodpovědného za Vámi studované vesnické památkové rezervace a zóny

Název obcí, za které je pracovník NPÚ zodpovědný

Jde o

a) vesnické památkové rezervace (názvy).....

b) vesnické památkové zóny (názvy).....

1. Jakou funkci v Národním památkovém ústavu zastáváte?

.....

2. Jak dlouho již v ústavu pracujete?

do 1 roku	1 – 5 let	6-10 let	10 -20 let	nad 20 let
-----------	-----------	----------	------------	------------

3. V kterém roce byla ve Vámi spravovaných obcích zavedena plošná ochrana souboru lidové architektury?

všechny v roce.....	jinak a to.....
------------------------	-----------------------------------

4. Myslíte si, že se představitelé těchto obcí zajímají o problémy spojené s jejich památkovou ochranou?

určitě ano	spíše ano	nedovedu posoudit	spíše ne	určitě ne
------------	-----------	----------------------	----------	-----------

5. Podle Vašeho názoru, jaké výhody to (myšleno památková ochrana) obcím přináší?

.....
.....
.....

6. Podle Vašeho názoru, jaké nevýhody to (myšleno památková ochrana) obcím přináší?

.....
.....
.....

7. Jaké postoje zaujímají obyvatelé těchto obcí k Vaším návštěvám, pokynům a rozhodnutím?

.....
.....
.....

8. Jaké postoje zaujímají představitelé těchto obcí k Vaším návštěvám, pokynům a rozhodnutím?

.....

.....
.....
9. Jaké máte zkušenosti s jednáním o památkové ochraně s pověřenými obecními úřady zodpovědnými za památkovou péči?

.....
.....
.....
10. Jaké máte zkušenosti s jednáním o památkové ochraně v této oblasti s Krajským úřadem?

.....
.....
.....
11. Domníváte se, že prohlášení Vámi spravovaných obcí (části obce) vesnickou památkovou rezervací (zónou) bylo pro ně přínosem?

určitě ano	spíše ano	nedovedu posoudit	spíše ne	určitě ne
------------	-----------	-------------------	----------	-----------

12. Setkal jste se v těchto obcích s lidmi, kteří si do Vaší obce přijeli prohlédnout historické stavby?

velmi často	občas	zřídka	nikdy
-------------	-------	--------	-------

13. Co by měly obce udělat pro to, aby k nim lidé jezdili na výlety a jako turisté?

.....
.....
.....
14. Údaje o Vás:

pohlaví	muž	žena					
věk	do 17 let	18-25	26-35	36-45	46-55	56 a více	
vzdělání	základní/vyučen		střední		vysokoškolské		

Místo:

Tazatel:

Datum:

Příloha č. 3

D O T A Z N Í K

Pro obyvatele vesnických památkových rezervací a zón

1. Jaký je Váš vztah k této obci?

mám zde trvalé bydliště a bydlím zde ve vlastním domě	mám zde trvalé bydliště a bydlím zde v nájmu	Jsem vlastníkem rekreačního objektu	Jiný
---	--	-------------------------------------	------

2. Jak dlouho již v této obci pobýváte (trvale nebo přechodně)?

do 1 roku	1 – 5 let	6-10 let	10 -20 let	20 -30 let	nad 30 let
-----------	-----------	----------	------------	------------	------------

3. Víte o tom, že Vaše obec, nebo Vaše část obce byla prohlášena před časem vesnickou památkovou rezervací (vesnickou památkovou zónou)?

vím o tom a zajímám se	mám o tom povědomí	dozvídám se o tom poprvé	ani mne to nezajímá
------------------------	--------------------	--------------------------	---------------------

4. Máte představu, jaké výhody to Vaší obci přináší?

nevím	tuším, ale nevím nic konkrétního	vím, jako příklad uvedu.....
-------	----------------------------------	------------------------------

5. Máte představu, jaké nevýhody to Vaší obci přináší?

nevím	tuším, ale nevím nic konkrétního	vím, jako příklad uvedu.....
-------	----------------------------------	------------------------------

6. Setkal jste se již při jednání s úřady s tím, že Vaše obec (část obce) je prohlášena vesnickou památkovou rezervací (vesnickou památkovou zónou)?

ano	ne	pokud ano, v jaké souvislosti?.....
-----	----	-------------------------------------

7. Domníváte se, že prohlášení Vaší obce (části obce) vesnickou památkovou rezervací (zónou) bylo pro Vaší obec přínosem?

určitě ano	spíše ano	nedovedu posoudit	spíše ne	určitě ne
------------	-----------	-------------------	----------	-----------

8. Je dům, ve kterém bydlíte prohlášen kulturní památkou?

určitě ano	domnívám se, že ano	nevím	domnívám se, že ne	určitě ne
------------	---------------------	-------	--------------------	-----------

9. Setkal jste se ve Vaší obci s lidmi, kteří si do Vaší obce přijeli prohlédnout historické stavby?

velmi často	občas	zřídka	nikdy
-------------	-------	--------	-------

10. Myslíte si, že se starosta a obecní zastupitelstvo zajímá o problémy spojené s památkovou ochranou Vaší obce (části obce)?

určitě ano	spíše ano	nedovedu posoudit	spíše ne	určitě ne
------------	-----------	-------------------	----------	-----------

11. Můžete charakterizovat Váš vztah k obci, kde trvale nebo občas bydlíte?

jsem na svou obec hrdý a rád, že zde bydlím	jsem celkem spokojen s bydlením v této obci	je tu bydlení jako v každé jiné vesnici	klidně bych šel bydlet jinam	nelíbí se mi tady a raději bych se odstěhoval někam jinam
---	---	---	------------------------------	---

12. Co by měla Vaše obec udělat pro to, aby k Vám lidé jezdili na výlety a jako turisté? (maximálně tři odpovědi)

nemám zájem, aby sem jezdili	zlepšit pořádek a vzhled	vydat propagační letáky	vybudovat informační středisko	zlepšit stav silnic a veřejných prostranství
přispět občanům na opravy domů	jiná opatření, která?....			

13. Údaje o Vás:

pohlaví	muž	žena					
věk	do 17 let	18-25	26-35	36-45	46-55	56 a více	
vzdělání	základní/vyučen		střední		vysokoškolské		
kde pracuji obyvatelé)	(pouze trvalí		v místě bydliště	dojíždím za prací	nepracuji		
zaměstnání	samostatně podnikám v zemědělství nebo lesním hospodářství	samostatně podnikám v jiném oboru	zaměstnanec u soukromé firmy v oboru zemědělství a lesnictví	zaměstnanec u soukromé firmy v jiném oboru	zaměst. ve státní nebo veřejné organizaci		
	podnikatel v zemědělství nebo lesnictví, který zaměstnává další pracovníky	podnikatel v jiném oboru, který zaměstnává další pracovníky	důchodce	studující	nezaměstnaný	mat. dovolená, v domácnosti	

Místo:

Datum:

Tazatel:

Příloha č. 4

D O T A Z N Í K

Pro představitele samosprávy vesnických památkových rezervací a zón

Název obce.....

Jde o

- a) vesnickou památkovou rezervaci b) vesnickou památkovou zónu

Která část byla prohlášena vesnickou památkovou rezervací (zónou)

- a) celá obec b) místní část s názvem.....

Obec je členem sdružení obcí nebo mikroregionu?

- a) ne b) ano s názvem.....

1. Jakou funkci v obci zastáváte?

starosta	místostarosta	tajemník	jiná.....
----------	---------------	----------	-----------

2. Jak dlouho již v této obci pobýváte?

do 1 roku	1 – 5 let	6-10 let	10 -20 let	20 -30 let	nad 30 let
-----------	-----------	----------	------------	------------	------------

3. V kterém roce byla Vaše obec (nebo její část) prohlášena vesnickou památkovou rezervací (vesnickou památkovou zónou)?

bylo to v roce.....	nevím
---------------------	-------

4. Má Vaše obec zpracovanou nějakou územně-plánovací dokumentaci?

územní plán z roku....	regulační plán z roku.....	urbanisticko u studii z roku...	jiný typ dokumentace (jaký).....	územně-plánovací
---------------------------	-------------------------------	---------------------------------------	--	------------------

5. Má Vaše obec zpracovaný nějaký strategický plán, nebo plán rozvoje obce?

má plán z roku...	je připravová n	uvažujeme o jeho zpracování	je zpracován v rámci mikroregionu	bude zpracován v rámci mikroregionu
----------------------	-----------------------	--------------------------------	---	---

6. Domníváte se, že prohlášení Vaší obce (části obce) vesnickou památkovou rezervací (zónou) bylo pro Vaší obec přínosem?

určitě ano	spíše ano	nedovedu posoudit	spíše ne	určitě ne
------------	-----------	----------------------	----------	-----------

7. Myslíte si, že se zajímáte o problémy spojené s památkovou ochranou Vaší obce?

určitě ano	spíše ano	nedovedu posoudit	spíše ne	určitě ne
------------	-----------	----------------------	----------	-----------

8. Máte představu, jaké výhody to (myšleno památková ochrana) Vaší obci přináší?

.....
.....
.....

9. Máte představu, jaké nevýhody to (myšleno památková ochrana) Vaší obci přináší?

.....
.....
.....

10. Setkal jste se již při jednání s úřady s tím, že Vaše obec (část obce) je prohlášena vesnickou památkovou rezervací (vesnickou památkovou zónou)?

.....
.....
.....

11. Jaké máte zkušenosti s jednáním o památkové ochraně Vaší obce s Vaším pověřeným obecním (městským) úřadem v?

.....
.....
.....

12. Jaké máte zkušenosti s jednáním o památkové ochraně Vaší obce s památkovým úřadem v, který má Vaší obec na starost?

.....
.....
.....

13. Jaké máte zkušenosti s jednáním o památkové ochraně Vaší obce s Krajským úřadem v, který má Vaší obec na starost?

.....
.....
.....

14. Je dům, ve kterém bydlíte prohlášen kulturní památkou?

určitě ano	domnívám se, že ano	nevím	domnívám se, že ne	určitě ne
------------	---------------------	-------	--------------------	-----------

15. Setkal jste se ve Vaší obci s lidmi, kteří si do Vaší obce přijeli prohlédnout historické stavby?

velmi často	občas	zřídka	nikdy
-------------	-------	--------	-------

16. Můžete charakterizovat Váš vztah k obci, kde trvale bydlíte?

jsem na svou obec hrdý a rád, že zde bydlím	jsem celkem spokojen s bydlením v této obci	je tu bydlení jako v každé jiné vesnici	klidně bych šel bydlet jinam	nelíbí se mi tady a raději bych se odstěhoval někam jinam
---	---	---	------------------------------	---

17. Co by měla Vaše obec udělat pro to, aby k Vám lidé jezdili na výlety a jako turisté?

.....
.....

18. Údaje o Vás:

pohlaví	muž	žena					
věk	do 17 let	18-25	26-35	36-45	46-55	56 a více	
vzdělání	základní/vyučen		střední		vysokoškolské		
kde pracuji (pouze trvalí obyvatelé)	(pouze trvalí)		v místě bydliště	dojíždím za prací	nepracuji		
Za- měst- ná- ní	samostatně podnikám v zemědělství nebo lesním hospodářství samostatně podnikám v jiném oboru zaměstnanec u soukromé firmy v oboru zemědělství a lesnictví zaměstnanec u soukromé firmy v jiném oboru zam. ve státní nebo veřejné organizaci						
	podnikatel v zemědělství nebo lesnictví, který zaměstnává pracovníky podnikatel v jiném oboru, který zaměstnává další pracovníky dů- chod- ce stu- du- jící ne- za- m.						mat. dovolená, v domácí

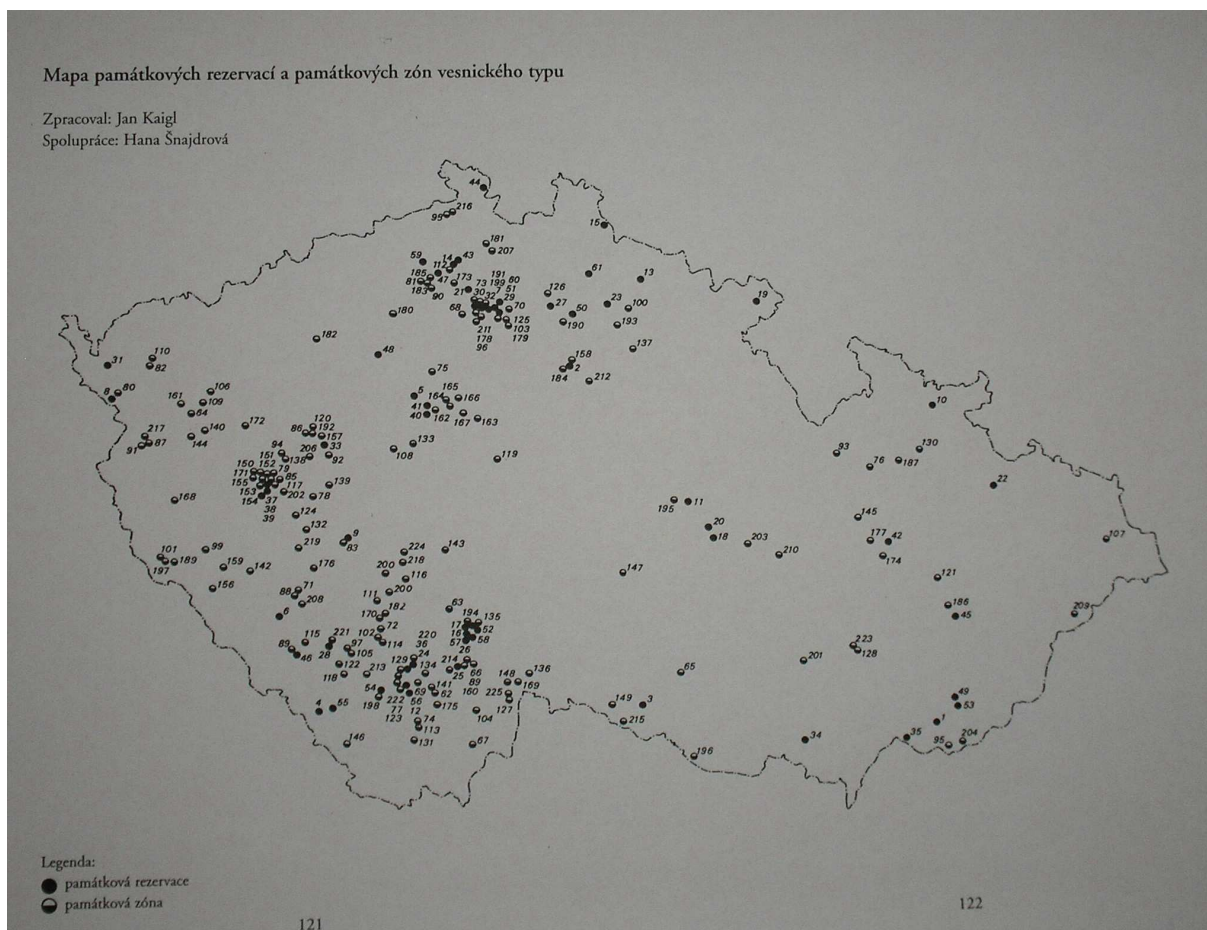
Místo:

Tazatel:

Datum:

Příloha č. 5

Mapa památkových rezervací a památkových zón vesnického typu

zdroj: Bureš, P., Škabrada, J., Šnajdrová, H., 1996

Příloha č. 6

Pořadové číslo návrhu: MK/...../2007
Zařazení do Programu ke dni.....2007

N Á V R H ¹⁾

**na zařazení akce obnovy nemovité kulturní památky ²⁾
do Programu péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny
v roce 2007**

Obec: _____ Katastrální území: _____
Budova č. p./č. o./bez č.: _____ Parc. č.: _____ Rejstř. č. kulturní památky: _____

Název kulturní památky:

Vlastník (jméno, příjmení a RČ fyzické osoby, název a IČ právnické osoby):

Adresa (sídlo) vlastníka vč. telefonu v pracovní době (event. faxu):

Číslo účtu, na který má být příspěvek zaslán:

Druh a stručný popis obnovy:

Využití kulturní památky před obnovou a po obnově:

Náklady na obnovu v roce 2007 ³⁾: Kč, z toho podíl vlastníka (popř. uživatele):
..... Kč, event. příspěvek obce nebo kraje (nejsou-li vlastníkem): Kč, event.
dotace z Programu obnovy venkova, nebo jiného zdroje státního rozpočtu: Kč.

Očekávaný příspěvek z uvedeného Programu MK v roce 2007: Kč ⁴⁾.

Prohlášení vlastníka:

- a) Čestně prohlašuji, že údaje v tomto návrhu jsem uvedl pravdivě a že jsem žádné skutečnosti významné pro jeho posouzení úmyslně nezamlčel.
- b) Provádění obnovy kulturní památky budu průběžně konzultovat se specialisty územního odborného pracoviště Národního památkového ústavu a budu dbát jejich rad s cílem zajistit co nejvyšší úroveň prací z hledisek státní památkové péče.
- c) Každý kulturně cenný nebo archeologický nález, který se učiní při obnově kulturní památky, ohlásím bez zbytečného odkladu územnímu odbornému pracovišti Národního památkového ústavu.

¹⁾ Předkládá společně vlastník a obec Ministerstvu kultury prostřednictvím územního odborného pracoviště Národního památkového ústavu do 31. 3. 2007.

²⁾ Nemovitost musí ležet v území vesnické památkové rezervace nebo zóny nebo krajinné památkové zóny.

³⁾ Pokud jde o akci prováděnou svépomocí, uvede se odborný odhad ceny díla prováděného v příslušném kalendářním roce.

⁴⁾ Příspěvek se neposkytuje vyšší, než je 80 % ceny díla prováděného v roce 2007.

d) Souhlasím s tím, aby tento návrh – bude-li přijat a akce obnovy kulturní památky bude Ministerstvem kultury zařazena do Programu péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny na příslušný rok – byl Ministerstvem kultury počínaje dnem od data zařazení akce do uvedeného programu kvalifikován jako moje žádost o poskytnutí příspěvku podle § 16 odst. 2 zák. č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

e) Po ukončení stavebních prací budou veškeré předepsané doklady předány MK ČR k vyúčtování v předepsaném termínu.

.....
podpis starosty obce, razítko a datum
popř. razítko

.....
podpis vlastníka a datum,

Doporučení územního odborného pracoviště Národního památkového ústavu:

Obnova kulturní památky je zajištěna v souladu s ust. § 14 zák. č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů. Zařazení akce obnovy do Programu doporučujeme. Kvalitu územně plánovací dokumentace a Programu obnovy venkova hodnotíme takto:

typ dokumentace (hodnocení)	zachovává hodnoty	kulturní	existuje	není, nebo je neplatná
územně plánovací dokumentace				
Program obnovy venkova				

Vyjádření územního odborného pracoviště Národního památkového ústavu o významu a naléhavosti obnovy kulturní památky navrhované k zařazení do Programu:

.....
jméno a podpis odborného referenta
Národního památkového ústavu

.....
podpis ředitele územního odborného pracoviště
Národního památkového ústavu
razítko a datum

Doklady (povinné přílohy) k návrhu:

1) doklad osvědčující vlastnické právo ke kulturní památce, tj. výpis z katastru nemovitostí nebo jeho ověřená kopie a kopie snímku katastrální mapy, popř. geometrického plánu, které nejsou starší než 6 měsíců;

- 2) závazné stanovisko orgánu státní památkové péče (okresního úřadu, resp. obecního úřadu obce s rozšířenou působností, popř. krajského úřadu) vydané k obnově kulturní památky podle § 14 odst. 1 zák. č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů;
- 3) stanovisko příslušného stavebního úřadu (stavební povolení, sdělení k ohlášení stavebních prací, popř. nařízení o udržovacích nebo zabezpečovacích pracích);
- 4) smlouva o dílo se specifikací druhu a rozsahu prací, ke kterým se váže žádost o příspěvek, termínem provedení prací a s uvedením sjednané roční ceny těchto prací, (event. odborný odhad ročních nákladů na obnovu kulturní památky s prohlášením vlastníka, že obnovu provádí svépomocí);
- 5) podrobná fotodokumentace současného stavu kulturní památky nebo jejích částí podle druhu a rozsahu prací, ke kterým se váže žádost o příspěvek;
- 6) záměr prezentace kulturní památky zpřístupněné veřejnosti pro kulturně vzdělávací účely, pokud jde o kulturní památku využívanou tímto způsobem anebo k tomuto využití uvažovanou (www.npu.cz).